

HADTÖRTÉNELMI IRODALOM.

I. ISMERTETÉSEK.

Istvánffy Miklós históriája hadtörténelmi szempontból. Írta Holub József. Szekszárd, 1909. Molnár-féle nyomdai műintézet részvénytárs. 8-r., 143 l. (Művelődéstörténeti értekezések 35. sz.)

Békefi Remig iskolája szorgalmas munkásságának tanuságai azok a művelődéstörténelmi értekezések, melyekből immár hosszú sorozat forog az érdeklődők kezében. Ezek közt szép számmal vannak, melyek hadtörténelmi szempontból is megérdemlik a figyelmet. Ilyenek *Császár* dolgozata: A magyar művelődés a XV. században, *Barthos*: Erdély pénz- és hadügyei János Zsigmond korában, *Perepatits*: A magyar művelődés I. Ferdinánd korában, *Kopper*: Erdély művelődése I. és II. Rákóczy György korában, *Pintér*: A históriás énekek művelődéstörténeti vonatkozásai, *Szabó*: Ghimesi Forgách Ferencz váradi püspök évkönyvei, tekintettel művelődéstörténeti adataira, *Zombory Ida*: Erdély pénz- és hadügyei 1658—1690, *Bagyary*: A magyar művelődés a XVI—XVII. században. Ismertetések megtalálhatók a Katholikus Szemle 1902. és 1907-iki, a Századok 1903—1907-iki, Egyet. Phil. Közlöny 1905-iki és Arch. Értesítő 1906 és 1908-iki évfolyamaiban. Ezekhez csatlakozik a czímben említett munka melylyel most foglalkozni akarunk.

Miként az egész sorozatnak, Holub munkájának sem az a célja, hogy a XVI. század hadügyi dolgait letárgyalja, hanem csak az, hogy földolgozza s rendszeresen csoportosítsa azon adatokat, melyeket e tekintetben Istvánffy ad. Istvánffy, miként a szerzőtől a műve bevezetése gyanánt beható levéltári kutatások alapján megírt életrajz is mutatja, próbálta a tábori életet s ezen úton szerzett tudásának munkája megírásában hasznát is vette. De azért nem vált annyira katonává, hogy a hadakozás minden csínját-binját ismerte volna.

Holub maga is utal rá, hogy forrása alapján pl. a XVI. századi puskafajokat nem lehet meghatározni, mivel Istvánffy sehol sem szól prágai, niurnbergi, csetneki szakállas puskákról, hanem csak *scopletum* néven emlegeti őket. Azt bizony hamarosan észrevehetjük, hogy Istvánffy sokat írt ugyan a hadviselésről, ennek eszközeiről, de hadtörténelmet nem írt s nem is akart írni. Csak három, a XVI. század derekáról való összeírást veszek elő s ime van bennök szó sisaktaraczkról, seregbontóról, ki négy golyóbist vet, félszakállasról, rézpuskáról (ágyuról Istvánffy is megemlékezik), számszeríjba való tüzes nyílról, tüzes kalácsról, szakállastöltő palaczkról és vasvesszőről, portartó vedrekről, vasfazekakról, labdába való apró puskáról, labdát kivehető vashorogról, megtaláljuk bennök ezt a jó meghatározást: *porta exterior sarampo vocata, quo in arcen ingressus fit, quæ modo vallo ligneo latorkert vocato munito est* — s ezekből Istvánffynál alig valamit találunk; a sorompó kerül elő, meg az apró puska, de ezt alaposan félreértette, mint a *brevioribus scopletis impleri* kifejezés mutatja.

A mi Holubnak célja és feladata volt, azt megoldotta s e tekintetben gondos szorgalma teljes méltánylást érdemel. Őt fejezetben (1. a hadsereg szervezete, 2. fegyverek, 3. menetek, tábor, téli szállás, 4. ütközet, tornajáték, bajviadal, 5. várak, várostrom, várvédelem) csoportosította az anyagot. Kellő vigyázattal óvakodik ugyan attól, hogy idegen források adataival meg ne rontsa a képet, melyet Istvánffy nyomán megrajzolni lehet (e tekintetben alig 1—2 helyen zavart meg a szöveg, a jegyzet azonban itt is megadta a szétválasztást), de attól, igen helyesen, nem fél, hogy az Istvánffynál csak homályos vonásukat más egykorú szerző, vagy szakírók nyomán élénkebbé ne tegye. A szerző jól tud írni, érdekesen csoportosít, anyaga is gazdag s így az egész munka élvezetessége mellett még minden egyes fejezetben találunk megkapóbb részleteket, melyenek pl. a lovas hajdukról, a seregek tisztjeiről, a lovak díszítésére használt víziló-farkakról, a petárdáról, a kotorgárdnak Zrinyi György kezdeményezésére kezdett elhagyásáról, a különféle csatarendekről írt sorai; de a legelevenebb az utolsó fejezete, mely a tanulságos részei mellett, pl. az aknák felismerése, megkeresése, mint olvasmány is jól hat.

Épen az eleven utolsó fejezettel kapcsolatban mondom el a legnagyobb kifogásom. Sajnálom, hogy a szorgalmas szerző nem csoportosította névszerint is a megerősített helyeket, legyenek azok akár szorosán vett várak, akár kastélyok vagy párkányok, palánkok. Azt hiszem, értékes, messzebb vivő következtetésekre is alapot vető tér-

képet szerkeszthetnénk, ha a források alapján előttünk állana a XVI. század összes megerősített helyeinek a sora. Ehhez azonban szükséges volna, hogy az egyes források adatai külön is földolgoz-tassanak.

Ily rengeteg adat földolgozása, csoportosítása közben lehetetlen, hogy egy és más el ne kerülje az író figyelmét. Pl. a bástyákat nemcsak az építőről, vagy valamely vitézről nevezték el, hiszen Istvánffy Neboisa, Miliaria bástyákat is említ s meg is magyarázza, miért hívták így őket (VII. 93. l.); az ütközet folyama alatt megvívott párbajról is van szó (XIX. 365. l.); porosz földről jött katonaságról is esik szó (XIX. 377. l.), a várakat nemcsak lerombolták, hanem szét is vették (XIX. 364. l.), föl is égették őket (XX. 385. l.). Más esetleg még szaporíthatja az ily kimaradt apróságok számát, de valami sok vagy jelentős hiányra nem igen fog akadni. Tárgyi félreértést nem vettem észre. Néhány megisméltés (81. és 82., 88. és 91. ll.) akad ugyan, pár helyen (11., 76., 91. ll.) egy kis stiláris elnézés, de nem valami bántó. Legfőlebb néhány apróbb észrevételt teszek még. György deák neve helyett, noha igaz, Istvánffy kölni kiadásában is Georgius van először említve, Iniodi és nyomán Istvánffy tanuskodása szerint Bornemisza Gergelyt kell írni (80. l.); Forgách Simon nyilatkozatát nem szabad általában a XVI. századi katonára alkalmazni (103. l.), mivel ő a német zsoldosokról beszél; fölösleges volt a török nevet a latin Cassonus alakban hagyni (121. l.).

A munka gondos anyaggyűjtése, ügyes csoportosítása, élvezetes előadása miatt egyaránt becsületére válik szerzőjének s bizvást reméljük, hogy még sok szép munkát fogunk tőle olvasni.

Sörös Pongrácz.

A magyar ezredek az 1859. és 1866-iki háborúban.

Friedjung Henrik «Harcz a német hegemoniáért» című művében, melyet a Magyar Tud. Akadémia megbizásából Zilahy KISS (Junius) ültetett át nyelvünkre és melyet Hoffmann Frigyes átnézett, felhalmozta e munkában a magyar ezredek ellen irányuló, Lajtántúl köznapiassá vált vádakát, azt állítván, hogy ezredeink úgy 1859-ben, mint 1866-ban lelkes bátorság helyett nemcsak csekély buzgóságot tanusítottak, hanem hogy inkorrektül, sőt gyáván viselkedtek és hogy etikailag «korruptok» voltak. E vádakra nemrég Balogh Pál egy, a Pester Lloydban 1907 május 28-án közzétett cikkben «Friedjung's Werk und die Ungarn» alaposan ráczáfolt. A mi először az 1859. évi lombardiai háborút, nevezetesen a Magenta és Solferino

mellett vívott csatákat illeti, melynek elvesztését Friedjung — részben legalább — a magyar ezredekre hajlandó hárítani, Balogh arra figyelmezteti az osztrák történetírót, hogy e két csata elvesztésének ódiuma legelső sorban magukat a fővezéreket és a vezényletet terheli. Hogy lehetett például egy Clam-Gallas-t hadtestparancsnokká megtenni, a kit Bem 1849-ben Erdélyből Románia földjére szalasztott, a ki 1859-ben újra annyi jelét adta tehetségihiányának. (Bámulandó, hogy ezen újabb kudarczok daczára a tábornokot 1866-ban újra kinevezték hadtestparancsnokká, a mi a turnai és podoli híd elvesztése és a jičini csata gyászos kimenetelével boszulta meg magát. Pedig hát 1866-ban Clam-Gallas egy ezred [a 17. gyalogezred] kivételével nem vezényelt magyar katonákat és mégis csúfot vallott. E szerint nem a magyar bakák korrupszága okozhatta vereségét. Hasonló legendát talál fel Friedjung művének ama helyein, a hol a magyar katonák *tömeges* átpártolásáról és az olasz meg porosz *légiókba* való *tömeges* belépéséről szól. Ezt a vádat Balogh olyformán czáfolja, hogy a két légió csekély létszámára utal. Az olasz légió 2000 emberből állott és java részben régi emigránsokból, nem pedig katonai szökevényekből alakult; a porosz Klapka-féle légió létszáma pedig alig rúgott 3000 főre. Sőt a Balogh cikkének megjelenése után kibocsátott hivatalos porosz «Denkschrift» szerint, melyet a porosz hadügyminiszterium adott ki, a magyar-porosz légió létszáma mindössze csak 2047 főre rúgott, a légióba belépett magyar hadifoglyok száma pedig csak 373-ra. A magyar foglyok zöme pedig annyira hű maradt esküjéhez, hogy még cselhez is fogtak, nehogy a hozzájuk intézett felszólításra a légióba kelljen belépni. Erre nézve bátorodom az olvasó figyelmét *Biegler Klemens* jelenleg Meranban nyugdíjban élő *osztrák* százados emlékirataira felhívni («Meine Erlebnisse während des Kriegsjahres 1866.» Bécs. Seidel, 1909), a ki konkrét bizonyítékokat szolgáltat Friedjung vádjával szemben. Az sincs rendjén, hogy Friedjung Klapkával és Türr Istvánnal szemben Kiemnastnak pamfletjére hivatkozik, jóllehet Friedjung azt (II. köt. 172. l.) maga is megbízhatatlannak itéli; baj az is, hogy a magyar emigráció fejeinek munkáit agyonhallgatja.

Áttérve az *1866-iki olasz háborúra*, Balogh konstatálja, hogy Albrecht főherczeg hadserege, melylyel a custozzai csatát megnyerte, harmadrészben magyarokból állott; konstatálja továbbá, hogy az a vitéz ezred, mely Ráth Adolf ezredes vezénylete alatt már a déli órákban szállotta meg a környéken uralkodó Monte della Croce-t és magát Custozzá, a 19. sz. győri ezred volt. Rámutat továbbá arra

a körülményre, hogy a győri ezred eme sikerével a csata kimenetele máris biztosítva lett volna, ha Scudier tábornok dandárjának másik ezredével segélyére sietett volna a győri bakáknak. Ámde segély helyett Govone hadteste támadt a győriekre, a kik a túlerővel szemben, óriási veszteségek után, meghátrálni kényszerültek. A segély elmaradása Ráth ezredest annyira elkéséltette, hogy azonnal sürgette nyugdíjaztatását. Nem akart tovább szolgálni ott, a hol az ilyen dolgok lehetségesek.

A *cseh harctétről* is kockáztat *Friedjung* elfogult és ellenszenves ítéleteket. Ezekkel szemben felhossa *Balogh*, hogy Nachodnál két magyar ezred (a 20. és 60. számú) daczolt órákon át a Wenzelhegyen a poroszok túlerejével; hogy Skalič mellett a 77. sz. ezred harmadrésze földte a csatátért és hogy a budapesti házi ezred (32. sz.) minden negyedik emberét elvesztette. A Trautenau körüli magaslatok bevétele és védelmezése közben a Grivičič-dandár magyar ezrede (a Sándor csár nevét viselő 2. sz. ezred) volt leginkább kitéve a gyűtűpuska záporának, mígnem a porosz gárdagránátosok által bekerítettvén, majdnem teljesen megsemmisült. A *königrätzi csata* napján 9 magyar gyalogezred harczott 9 osztrák gyalogezred oldalán a boldogtalan emlékű Sviep-erdőske birtokáért, a chlumi magaslaton végbement katasztrófában pedig különösen a 46. sz. (Szász-Meiningen) és 62. sz. (Henrik főherceg) ezredek lakoltak vérükkel Appiano dandárnok megbocsáthatatlan mulasztásáért és rövidlátóságáért. Annak a parancsnak végrehajtására, hogy a chlumi magaslatot minden áron vissza kell szerezni, a hadvezetőség négy magyar ezredet szemelt ki, t. i. az 52. (Ferencz Károly), 44. (Albrecht főherceg), 20. (porosz herceg) és a 60. sz. (Wasa) ezredeket. A végleges visszavonulást pedig köztudomásúlag József főherceg magyar brigádja fedezte első sorban. Ne felejtjük továbbá, hogy a Henriquez-féle brigádban, mely leghamarább illant el a csatátérről és kardcsapás nélkül nyitott utat a poroszoknak, hogy oldalról is támadhassák hadseregünket, magyar ezredek egyáltalában nem vettek részt.

A cikk végén *Friedjung*nak még egy állítását dönti halomra *Balogh*. *Friedjung* ugyanis azt írja, hogy a Frigyes Károly porosz herceg nevét viselő 7. számú huszárezredet terheli az a vád, hogy Chlumnál puszta pánik következtében eszeveszetten futásnak eredt, és e közben saját honfitársain, a 46. sz. gyalogezreden átgázolt. Ezzel a váddal szemben *Balogh* czáfolhatlan módon bizonyítja, még pedig az osztrák és a porosz táborok hivatalos munkái egybevágó tanúsága alapján, hogy azt a szerencsétlenséget nem huszárok, hanem a

Schindlöcker-hadosztályhoz tartozó 4. számú dzsidas ezred okozta. A dzsidasok taposták össze a 7. sz. gyalogezred századát. Erről a dologról egy szavahihető szemtanu, *Christofek Vincze* osztrák százados ezekkel a szavakkal emlékezett meg rapportjában: «A dzsidasok mint a szélvész érkeztek. Útjukat a saját holtjaikkal és a mi halottainkkal jelezték. *Ilyen* volt a segély, a melyet nekünk hoztak.» A mi pedig a 7. huszárezredet illeti, arról óráról-óra ki lehet mutatni, hogy ama gyászos napon sem a katasztrófa előtt, sem azután a chlumi magaslaton nem járt. A kérdéses időpontban Cistoves faluban tartózkodott, Chlumtól egy negyedórai távolságra.

Balogh Pál czikke elején és végén szemrehányással illeti a M. T. Akadémiát, a miért Friedjung könyvének magyarra való fordítását a boszontó hibáktól meg nem rostáltatta, avagy hogy miért nem csatolt előszót a fordításhoz, melyben a hazai olvasóközönséget e hibákra figyelmeztette volna. Tudvalevőleg az Akadémia maga nem vállal a fordításokért felelősséget, de megteszi, hogy a munkát egy szakemberrel átnézteti. Ez ebben az esetben is megtörtént; a különben jeles fordítást gondosan átnézték, de hát a javítás és az előszó — elmaradt.

Dr. Mangold Lajos.

A Magyar Katonai Közlöny, a Ludovika Akadémia Közlönyéből alakult kiváló, katonai tudományos havi folyóiratnak immár harmadik évfolyama jelenik meg a m. kir. honvédelmi miniszter által kirendelt bizottság által szerkesztve.

E folyóirat nemcsak a hadtudomány legujabb állásának s a hadsereg-szervezet fejlődésének megfelelő értékes dolgozatokat közöl, nemcsak figyelemmel kíséri a külföldi összes államok hadi intézményét és tudományos irodalmát, hanem itt-ott történelmi kérdésekkel is foglalkozik.

A folyó évi első füzetben *Szandai Sréter István* százados Görgey 1849. évi június havi Vág menti hadműveleteit ismerteti.

Nagyon örvendünk rajta, hogy e becses folyóirat legujabbkori hadtörténelmünk szabadságharczi hadi eseményei ismertetésének is helyt ad, mert hiszen ezáltal alkalmat szolgáltat a hazai hadszínhely terepeknek beható tanulmányozása és ismeretére és az akkori eseményeknek a hadi tudomány mai állása mellett való megvilágítására.

Minekünk a történetírás szempontjából másként kell ezt a tárgyat tekintenünk. Az 1848-49-ik évi szabadságharcz eseményei még nagyon közel vannak hozzánk, annak még mindkét részről való sok szerep-

lője ma is itt él közöttünk. Látásunk tehát még nem lehet eléggé világos, nem lehet a személyiségektől elvontan elfogulatlan. A történelmi események olyanok, mint a nagy hegyek, azok közelében állva nem vehetők jól szemügyre — bizonyos távolságra kell azoktól távoznunk, hogy egész nagyságuk áttekinthető legyen. Azután meg e hadjárat eredeti forrásul használható hivatalos okmányai, sem a magyar, sem az osztrák vezérkar iratai még nem ösmeretesek. Az irodalomban eredeti, hiteles forrásu kiadványok helyett csupán a szereplők emlékirataira támaszkodhatunk, — a melyek egyéni elfogultsága pedig nem alkalmas még a hiteles és igazságos történet megírására.

A második füzetben is van egy történelmi tárgyú értekezés *Loósz István*-tól a régi magyar ágyukról. Ennek csak épen felemlítésére szorítkozunk. Ez a három lapra terjedő munka néhány rég ismert adat felsorolásából álló rövid elmefuttatás. A magyar régi ágyuk általában a lövegtannak oly gazdag irodalma van nálunk s muzeumokban és várainkban annyi eredeti emlékünk van még meg, hogy szerzőtől, a ki tárgyról annyi szeretettel szól, méltán várjuk, hogy mindezek felhasználásával bizonyára behatóbban is fog még e kérdéssel foglalkozni.

i. j.

A hadsereg című gazdagon illusztrált díszes kiállítású, havonkint kétszer megjelenő s Aradon kiadott folyóirat, már hetedik évfolyamában felel meg kitűzött feladatának. Nemcsak szakdolgozatokat közöl, a melyeket haszonnal olvashatnak a katonák is, hanem főleg nagy érdeme, hogy úgy hadseregünk, mint honvédségünk intézményét, folyton fejlődő viszonyait és vezető férfait megösmerteti a művelt magyar közönséggel s ezáltal emeli az irántuk való meleg érdeklődést.

E folyóirat hasábjain is gyakran találkozunk történelmi tárgyú dolgozatokkal. Az ez évi 2-ik számban *Tedeschi Lambert* főhadnagy a magyar szerb határ megerősítéséről írván, kiterjeszkedik a kérdés történeti multjára is, nagyjában összefoglalván a történelmi adatokat Géza király idejétől kezdve, a mikor az ország ottani határának védelmét, főképp Zimony erődítései és a Buziás melletti Haram vára biztosították.

A folyóirat *hadtörténelmi naptár* közlését is megkezdte, a mit a történelmi érzék fejlesztése szempontjából melegen üdvözölhetünk.

A Katonai Tudósító, tartalékos tisztek, zászlósok, hadapródok és egyévi önkéntesek havonként kétszer megjelenő lapja, mely II-ik évfolyamát éli. Aktuális katonai szakdolgozatokon kívül, hadtörténelmi tárgyú cikkeket is közöl, eddigelé ugyan túlnyomóan az általános s nem a hazai hadtörténet keretéből. Egyik ilyen nagyobb tanulmánya: Hogyan fejlődtek ki a mai hadseregek. A negyedik szám tárczájában pedig lovasságunknak a custozai csatában való hősi viselkedéséről olvasunk terjedelmesebb közleményt. Kár, hogy mindezen történelmi tárgyú dolgozatoknál íróik nem idézik forrásaikat, a honnan adataikat merítették s így történészeink kellőleg nem méltányolhatják azokat.

Az Őrszem. A *Hazai Hugó* által kitünően szerkesztett, immár hetedik évfolyamát élő s havonként kétszer megjelenő katonai és csendőrségi lap, mely leginkább az altisztekre van számítva, felismerve a régi diadalmas csaták és vitézi tetteknek a katonaságra való nagy erkölcsi, lelkesítő és nevelő hatását, nagyobbrészt az ezredtörténetekből véve, minden számában közöl hadtörténelmi tárgyú apróbb cikkeket is. Ilyenek: Magyar csapatok az asperni csatában. A 32. vadász-zászlóalj története. Rostás Pál, a vitéz huszár. Adomák s egyéb apróságok a harcztérről. A cs. és kir. 34-ik gyalogezred az oberschelk-jageli ütközetben stb. Midőn az Őrszem irányát melegen üdvözljük, felhívjuk figyelmét arra, hogy tegye közleményeit a hadtörténelem alapos kutatói számára is használhatóvá azáltal, hogy mint az hitelességre számot tartó történelmi dolgozatoknál elengedhetetlen, jelölje meg mindazon forrásokat is, a honnan közleményeit, illetőleg azok adatait meríti.

Századok. A Magyar Történelmi Társulat közlönye, mely *dr. Borovszky Samu* szerkesztésében 44-ik évfolyamában van, mint általában a hazai történetírásnak páratlan gazdagságú kútfője, így a magyar hadi történetírásnak is leggazdagabb forrása.

Ez idei évfolyamában is több hadtörténelmi tárgyú dolgozattal találkozunk. Ilyenek *Lukinich Imre*: Bethlen István 1636-iki támadása. *Dr. Germanus Gyula*: A törökök első föllépése az Aldunán és az első török-magyar összeütközés és végül *dr. Karácson Imre*: A porta terve a magyarokkal 1788-ban.

A Történelmi Tár, melynek új folyamából a XI-ik kötet most jelenik meg *dr. Komáromy András* szerkesztésében s a melyet a Magyar Tud. Akadémia Történelmi bizottságának hozzájárulásával szintén a

Magyar Történelmi Társulat ad ki, hasonlóképen nagyszámú hadtörténelmi tárgyú anyagot tesz közzé. Ezen évfolyamában *Aldásy Antal* adatokat közöl Nagy Lajos király olaszországi összeköttetéseihez, *Zimmermann Rezső* pedig a II. Rákóczi Ferencz felkelésére vonatkozólag közöl adalékokat Szabolcs vármegye levéltárából.

II. A MAGYAR HADTÖRTÉNELMI IRODALOM REPERTORIUMA

1897—1909-ig.¹

Első közlemény.

I. Önálló magyar hadtörténelmi és hadtörténelmi vonatkozású művek.

A) Hazai művek.

Acsády Ignác. A karloviczi béke története. 1699. (Értekezések a tört. tud. köréből. XVIII. k. 4. szám.) Budapest, 1899. Athenaeum kny. 8-r. 80 l. Ára 75 kr.

Adattár Délmagyarország XVIII. századi történetéhez. V. köt. A Délmagyarországi tört. és régészeti múzeum-társulat megbízásából szerkeszti *Baróti Lajos*. Temesvár, 1900—1904. Csanád-egyházm. kny. 8-r. IV, 625, LXXVIII l.

Album (Rákóczi —). II. Rákóczi Ferencz és kuruczai. Budapest, 1907. Hornyánszky Viktor kny. 2-r. 140 l. Műmellékletekkel és a szövegbe nyomott képekkel.

Almanachja (1848 —). Kiadja a Magyar Hirlap. Budapest, 1898. Pallas kny. 8-r. 47 l. Egy arczképpel.

Angyal Dávid. Thököly Imre kora. Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8-r. 38 l.

Auffenberg (M. R. —). E. von Alemann, C. Ritter von Straub. Monographie aller kriegerischen Ereignisse, welche sich in und bei Raab abspielten. Győr, 1902. Nitsmann József kny. 8-r. 93 l.

¹ Szakíróink kényelmére czélszerűnek láttuk a *Hadtörténelmi Közlemények* szünetelése alatt keletkezett hadtörténelmi irodalmat folytatólagoosan összeállíttatni. A hadtörténelmi irodalom repertoriuma 1888—1897-ig a *Közlemények* régebbi évfolyamaiban található.

Auszug aus Geschichte des k. u. k. ungarischen Infanterie-Regiments Freiherr v. Mollinary Nr. 38. Budapest, 1901. Pesti kny. r. t. 8-r. 156 l.

Auszug aus der Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regiments Nr. 25. 1672 bis 1903. Losonez, 1903. Kármán Zsigmond kny. 8-r. 25 l.

Áldor Imre. Dósa György és a parasztlázadás 1514-ben. Budapest, 1899. Franklin-társ. kny. 8-r. 144 lap. (Történelmi Könyvtár 85. füzet.) Ára 25 kr.

Árpád és az Árpádok. Történelmi emlékmű. Szerkesztette *Csánki Dezső.* Árpád vezér halálának ezredik évfordulója alkalmával. Budapest, 1908. Franklin-társ. kny. 2-r. XVII. 2, 396, 2 lap. Műmellékletekkel, szövegképekkel, hasonmásokkal, leszármazási táblákkal, egy térképpel s számos díszítéssel. Ára 125 kor.

Badiacs Ferencz. Kurucz világ és kurucz költészet. Budapest, 1906. Athenaeum kny. Kis 4-r. 48 l. Két czimképpel és a szövegbe nyomott képekkel. Ára 1 kor.

Bagossy Bertalan. A hajdani Szatmár-vár helye, neve és keletkezése. Szatmár-Németi, 1907. Pázmány-sajtó kny. 8-r. 21, 2 l.

Balló István. A mádэфalvi veszedelem. Irta —. Csikszereda, 1906. Szvoboda József kny. 8-r. 35 l. A mádэфalvi emlékoszlop képével. (Ismertette: Századok, 1906. 855. l.)

Balog Károly. Vérrel, verejtékkal. Emlékeim a 37. ezred táborozásából 1878-ban. Irta —. Szerző rajzaival. Pécs, 1904. Taizs József kny. 8-r., 2, 137 l. Ára 2 K 40 f.

Barabás Samu. Zrinyi Miklós a szigetvári hős életére vonatkozó levelek és okiratok. Közrebocsátja —. I. kötet. Levelek 1535—1565. (Magyar Történelmi Emlékek. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia. Első osztály: Okmánytárak, 29-ik kötet.) Budapest, 1908, Nagy 8-r. XLV, 2, 680, 2 lap. Ára 6 frt. — II. kötet. Levelek 1566—1574. Oklevelek 1534—1602. Pótlék 1535—1567. Budapest, 1899. Athenaeum kny. 8-r. 4, XXXI, 2, 752 l. Ára 6 frt. (Ismertette: Századok, 1901. 730. l. és Erdélyi Múzeum, 1898. 119. l. 1899. 325. l.)

Barang. 1848—49. A magyar szabadságharc története. A tanuló ifjúság számára. Budapest, 1902. Pallas kny. 8-r. 226 l. Számos képpel. Ára 4 kor.

Barát (Ármin —). Die königliche Freistadt Temesvár. Eine monographische Skizze. Temesvár, 1902. Uhrmann Henrik kny. 8-r. 268 l. 52 képpel és egy térképpel.

Barcsa János. Hajdu-Nánás város és a hajduk történelme. Hajdu-

Nánás városának megbízásából írta —. Hajdu-Nánás, 1900. Bartha Imre kny. 8-r. 319 l. (Ismertetve: Századok, 1901. 348. l.)

Baróti Lajos l. Adattár.

Bars vármegye monographiája l. Borovszky Samu.

Barthos Kálmán. Erdély pénz- és hadügyei János Zsigmond korában. Bölcsészettudományi értekezés a magyar művelődéstörténelem köréből. Az Erdélyi Országgyűlési Emlékek alapján írta —. Kolozsvár, 1902. Gámán János örökösei kny. 8-r. 104 l. (Ismertetve: Századok, 1905. 370. l.)

Bárczay Oszkár. A heraldika kézikönyve. Műszótárral, 714 szövegi ábrával és 3 melléklettel. A Magyar Tud. Akadémia történelmi bizottsága megbízásából írta —. Budapest, 1897. Kiadja a Magyar Tud. Akadémia. Nagy 8-r. VI, 713 lap. Ára 6 frt. (Ismertetve: Századok, 1898. 457. l.)

Bárdos József. A maglaji hős. Pachonaházi Paczona István. Irta —. Székesfehérvár, 1906. Egyházm. kny. Kis 8-r. 73 l. Ára 60 fill.

Beck Vilma báróné. Egy hölgy emlékiratai az 1848-49-iki magyar szabadságharczról. Fordította és kiadja dr. Halász Sándor tanár. Miskolcz, 1901. Stamberger Bernát kny. 8-r. 8, 277 l. Ára 3 korona.

Benedek Elek, Nagy magyarok élete. Werbőczy István, Zrínyi Miklós, a szigetvári hős, Tinódi Lantos Sebestyén, Balassa Bálint, Báthory István. Budapest. 1906. Athenaeum kny. 8-r. 135 l. Számos képpel.

Bernstein Béla. Az 1848-49-iki magyar szabadságharcz és a zsidók. Budapest, 1898. Kis 8-r. VIII, 344 l. Az izraelita magyar irodalmi társulat kiadványai, X. (Ismertetve: Századok, 1899. 455. l.)

Besskó József. A honfoglaló magyar nemzet lovairól. Cranio-metriai tanulmány. Irta —. Budapest, 1906. Pátria kny. 8-r. 176 l. Három képes táblával. (Ismertetve: Századok, 1906. 949. l.)

Békefi Remig. A Balaton környékének egyházai és várai a középkorban. Irta —. Budapest, 1907. Hornyánszky Viktor kny. 4-r. IV, 376 l. Egy térképpel és 142 ábrával. (A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. Kiadja a M. Földrajzi Társaság Balaton-bizottsága. Harmadik kötet. Első rész. III-ik szakasz.) Ára 10 kor.

Bihar vármegye és Nagyvárad monographiája l. Borovszky Samu.

Boldisár Kálmán. Rákóczi-ról és a kuruczokról. B. K. előadása a debreczeni iparoskör Rákóczi-ünnepélyén. Debreczen, 1903. Hoffmann és Kronovitz kny. 8-r. 31 l. Ára 30 fill.

Boldisár Kálmán. Bocskay hadi népe. Bocskay István fejedelem 300 éves emlékünnepeére írta —. Debreczen, 1906. Hoffmann és Kronovitz kny. 8-r. 120 l. Bocskay István arcképével. Ára 1 kor. 20 fill. (Ismertetve: Századok, 1908. 152. l.)

Boldisár Kálmán. Hajduszoboszló lovas hadi népe. Debreczen, 1907. Hoffmann és Kronovitz kny. 8-r. 46 l. 2° fényképpel a szoboszlai Bocskay-zászlóról.

Borbély István. Toroczko története 1848—49-ben. Irta —. Kolozsvár, 1906. Stief Jenő és társa kny. Kis 8-r. 94 l.

Boross Vilmos. Szabadságharcunk emléke. Kiadja: Laurencic Gyula. 150 kép, 13 okmányhasonmás, 29 névalírási hasonmás. Budapest, 1898. 8-r. 189, 3 l. Ára 3 frt. (Ismertetve: Századok, 1898. 758. l.)

Borovszky Samu. Csanád vármegye története 1715-ig. A Magy. Tud. Akadémia tört. bizottságának megbízásából írta —. I. kötet. A vármegye általános története. II. kötet. A vármegye részletes története. Budapest. 1896—7. Nagy 8-r. XVIII, 499; XI, 647 lap, egy térképmelléklettel. A két kötet ára 7 forint. (Ismertetve: Századok, 1898. 342. l.)

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. A magyar korona országai, történetének, földrajzi, képzőművészeti, néprajzi, *hadügyi* és természeti viszonyainak, közművelődési és közgazdasági állapotának enciklopédiája. A Magyarország vármegyéi és városai állandó munkatársaink bizottsága közreműködésével szerkeszti. — *Szabolcs vármegye.* A «Magyarország vármegyéi és városai» állandó munkatársainak központi bizottsága és Szabolcs vármegye monographia-bizottsága felügyelete alatt írták a Szabolcs vármegyei helyi munkatársak. Budapest, (1900) Légrády-testvérek kny. 4-r. XV, 574 l. 15 műmelléklettel. Ára díszkötésben 12 korona. (Ismertetve: Századok, 1901. 175. l.)

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. — *Bihar vármegye és Nagyvárad.* A «Magyarország vármegyéi és városai» állandó munkatársai központi bizottságának felügyelete alatt írták a Bihar vármegyei helyi munkatársak. Budapest. (1901.) Légrády-testvérek kny. 4-r. XII, 684 l. Számos műmelléklettel és szövegképpel. (Ismertetve: Századok, 1902. 176. l.)

Borovszky Samu. Magyarország vármegyei és városai. — *Bars vármegye.* A «Magyarország vármegyéi és városai» állandó munkatársai központi bizottságának és Bars vármegye monographia bizottságának felügyelete alatt írták a Bars vármegyei helyi munkatársak. Szerkesz-

tette —. Budapest, (1903.) Légrády-testvérek kny. 4-r. 8, 568 lap, 15 műmelléklettel és 370 szövegképpel. (Ismertette: Századok, 1903. 762. l.)

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. — *Gömör-Kishont vármegye.* A «Magyarország vármegyéi és városai» állandó munkatársai központi bizottságának felügyelete alatt írták a Gömör-Kishont vármegyei helyi munkatársak. Budapest, (1903.) Apollo irod. társ. Légrády-testvérek kny. 4-r. X, 677 l., 14 műmelléklettel és 310 szövegképpel.

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. — *Pozsony vármegye.* A «Magyarország vármegyéi és városai» állandó munkatársai központi bizottságának felügyelete alatt írták a Pozsony vármegyei helyi munkatársak. Budapest, (1904.) Apollo irod. társ. Légrády-testvérek kny. 4-r. X, 754 l. Számos színes melléklettel, 26 műmelléklettel, térképpel és 300 szövegképpel.

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. — *Zemplén vármegye és Sátoraljajhely r. t. város.* A «Magyarország vármegyéi és városai» állandó munkatársai központi bizottságának felügyelete alatt írták a Zemplén vármegyei helyi munkatársak. Budapest, (1905.) Apollo irod. társ. Légrády-testvérek kny. 4-r. XIX, 567 l. 78 műmelléklettel, egy térképpel, 306 képpel.

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. — *Hont vármegye és Selmezbánya szab. kir. város.* A «Magyarország vármegyéi és városai» központi szerkesztőbizottságának felügyelete alatt írták a Hont vármegyei helyi munkatársak. Budapest, (1907.) Wodianer F. és fiai kny. 4-r. 6, 490 l. Számos műmelléklettel és szövegképekkel.

Borovszky Samu. Magyarország vármegyéi és városai. — *Szatmár vármegye.* A «Magyarország vármegyéi és városai» központi szerkesztő bizottságának felügyelete alatt írták a Szatmár megyei helyi munkatársak. Budapest, 1908. Légrády-testvérek kny. 4-r. XV, 316 lap, 81 műmelléklettel, 364 képpel, térképekkel stb.

Borovszky Samu. Szendrő-vára. (Olv. a M. Tud. Akadémia 1908 febr. 10-én tartott ülésén.) Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest 1908. Athenaeum kny. 8-r. 40 l. (Értekezések a tört. tudományok köréből. XXII. köt. 2. sz.) Ára 1 kor.

Böhm (Leonhard —). Geschichte der Stadt Weisskirchen. Nach handschriftlichen Quellen geschildert. Dritte verbesserte und vermehrte Auflage. Fehértemplom, 1905. Wunder Gyula kny. 8-r. VI, 410 l. Mercy gróf tábornagy arczképével és 2 tervrajzzal. Ára 5 korona.

Brankovics György. A magyar szabadságharcz története. Budapest, 1899. Franklin-társ. kny. 8-r. 432 l. Ára 2 frt.

Breit József. Magyarország 1848—49. évi függetlenségi harcának katonai története. I. kötet. A téli hadjárat, 5 csatavázlattal, 309 l. II. kötet. A tavaszi hadjárat, 4 csatavázlattal, 172 l. III. kötet, 332 l. A nyári hadjárat, 7 csatavázlattal és 1 áttekintő hadműveleti vázlat. Budapest, 1898. Grill Károly cs. és kir. udv. könyvkereskedése. 8-r. (Ismertetve: Századok, 1898. 635. l.)

Breit József. Az egyetemes hadtörténelem vázlata. A cs. és kir. katonai akadémiákon használt hadtörténelmi tansegédlet nyomán a magyar vonatkozású események bővebb feldolgozásával. I. kötet. Az ókor, középkor és újkor hadtörténelme. Budapest, 1899. Pallas kny. 8-r. 422 l. Egy áttekintő és 28 csatavázlattal. Ára 3 frt 28 kr. II. köt. A legújabb kor hadtörténelme. Budapest, 1900. 8-r. 452 l., 28 csatavázlattal.

Breit József. Bonaparte 1797. évi hadjárata. Hadtörténelmi tanulmány. Budapest, 1900. 8-r. 47 l. Egy térképpel.

Bruckner Győző. Szepes vármegye a kassai Rákóczi-kiállításon. Késmárk, 1903. Sauter Pál kny. 8-r. 13 l.

Bunza Alajos. Általános történelem a m. kir. honvéd-főreáliskola és a m. kir. honvéd hadapródiskolák használatára. A legújabb kor története. 3-ik rész. Budapest, 1900. Pallas kny. 8-r. 249 l. Ára 2 kor. 20 fill.

Connert János. A székelyek intézményei a legrégibb időktől az 1562-iki átalakulásig. Kolozsvár, 1901. Gombos Ferencz kny. 8-r. 4, II, 131 l.

Czeizel Gábor. Nyitra múltja és a Nyitra vármegyei monographia. Megjegyzések . . . .-tól. Nyitra, 1900. Huszár István kny. Kis 8-r. 128 l. Egy képmelléklettel. (Ismertetve: Századok, 1901. 647. l.)

Czuberka Alfréd. Kuruczkori fegyverek. Irta —. Felolvastattott a Szent István-társulat tud. és irod. oszt. 1906. jan. 18-án tartott ülésén. Budapest, 1906. Stephaneum kny. 8-r. 159 l. Képekkel. (Ismertetve: Századok, 1906. 762. l.)

Csánki Dezső. Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. I—III. kötet. Budapest, 1890—1897. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. XII, 4, 788, 2 l., VIII, 4, 860, 2 l., VI, 4, 696, 2 l. (Ismertetve: Századok, 1898. 139. l.)

Csorvássy István. Áruló volt-e Görgei? Történelmi tanulmány. Nagy-Szalonta, 1901. Reich Jakab kny. 8-r. 141 l. Ára 1 kor. 20 fill.

Csuday Jenő és Létmányi Nándor. A tatárjárás és az utolsó

Árpádházi királyok. Budapest, 1906. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. 25, 2 l. 62 képpel. (Az Uránia magyar tudományos egyesület népszerű tudományos felolvasásai, 37.)

Csuday Jenő és Létmányi Nándor. A kuruczok. Budapest, 1907. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. 32 l. (Az Uránia magyar tudományos egyesület népszerű tudományos felolvasásai, 45.)

Csutak Vilmos. Háromszék fölkelése a Rákóczi szabadságharc elején. Tanári székfoglaló értekezés. Sepsiszentgyörgy, 1906. Jókai kny. r. t. 8-r. 30 l.

Dávid Manó. Thököly viszonya a portához. Kolozsvár, 1906. Gombos Ferencz kny. 8-r. 81 l. (Imertetve: Századok, 1907. 172. l.)

Debreczen és a szatmári béke. Adalékok Debreczennek a Rákóczi-szabadságharc korabeli történetéhez. A Komáromi-ház megjelölése alkalmából kiadta a Csokonai-kör. Debreczen, 1903. Debreczen város kny. Kis 8-r. 34 l. Ára 20 fill.

Dercsényi Kálmán. Bem tábornok téli hadjárata 1848—49-ben. Budapest, 1896. (Ismertetve: Századok, 1899. 370. l.)

Dicsőfi József. Bocskay István hatalma és dicsősége. Debreczen, 1907. Debreczen sz. kir. város kny. 8-r. 23 l. Ára 60 fill.

Dicsőségünk (Nemzeti —). Szalon kiadás. Fényes korszakok a magyar nemzet történelméből. Budapest, 1906. Révai és Salamon kny. 2-r. VIII, 296 l. 50 képpel.

Divald Kornél. A sárospataki vár. Budapest, 1903. Pátria kny. Nagy 4-r. 47 lap. Ötven képpel. Ára 3 kor. (Ismertetve: Századok, 1903. 179. l.)

Dobos Ferencz. Az Adria uralmának kérdése a XIV-ik században. Kolozsvár, 1905. Ajtai K. Albert kny. 8-r. 84, 2 l.

Domján Elek. II. Rákóczi Ferencz fejedelem önéletrajza. A latin eredetiből fordította —. Miskolcz, 1903. Szelényi és társa kny. 8-r. VII, 439 l. Arczképpel. (Ismertetve: Századok, 1904. 711. l.)

Droppa József. Murány várának története. Sajtó alá rendezték Bahéry József és Dollák Rezső. Budapest, 1905. Franklin-társ. kny. 8-r. 156 l. Képekkel.

Emlékkönyv (Mátyás király —). Kolozsvári szobrának leleplezése alkalmára szülővárosa Kolozsvár szabad királyi város megbízásából szerkesztette *Márki Sándor.* Kolozsvár szab. királyi város hozzájárulásával kiadja az Athenaeum irod. és ny. r. t. Budapest, 1902. Athenaeum kny. Nagy 4-r. VIII, 316 l. Két térképpel, 12 műmelléklettel és a szövegben 135 rajzzal. Ára 24 kor. (Ismertetve: Erdélyi Múzeum, 1902. 38. l.)

Emléklapok a III. Frigyes Vilmos porosz király nevét viselő 10-ik huszárezred történetéből. 1741—1899. Nyiregyháza, 1900. 8-r. 49 l.

Erdélyi Pál. Balassa Bálint 1551—1594. Budapest, 1899. A M. Tört. Társulat kiadása. Franklin-társ. kny. 8-r. 2, 251 l. Tiz önálló melléklettel s a szövegbe nyomott számos képpel. Magyar Történeti Életrajzok XV. évf. 4—5. füzet. (Ismertette: Századok, 1904. 351. l.)

Farkas Emőd. Az 1848 49-iki szabadságharcz hősnői. Budapest, 1901. Rózsa Kálmán és neje kny. 8-r. IV, 173 l. Ára 1 kor. 20 fill.

Farkas Emőd. Ocskay brigadéros, Budapest, 1902. Beer E. és társa kny. 8-r. 128 l. Ára 2 kor.

Farkas Imre. Árpád és a honalapítás története. Budapest, évn. 8-r. 61 l. Nyolcz képpel.

Filó Károly. Hunyadi János élete. Budapest, 1907. Stephaneum kny. Kis 8-r. 30 l. Ára 12 fill.

Fluck Béla. A csász. és kir. 6-ik huszárezred története, 1734—1896. Fordította —. Gyöngyös, 1905. Sima Dávid kny. 8-r. 112, 2 l. Egy arczképpel.

Forgách József (Ghymeszi és Gácsi gróf —). Szalánczvár eredete és nevezetesebb eseményei. A latin eredeti után kiadják dédunokái: gróf Forgách László és gróf Forgách István 1906-ban. Mándok, 1906. Silberstein Bernát kny. 8-r. 4, III, 31 l. 14 képmelléklettel és négy genealogiai táblával.

Forster Gyula báró. Magyarország műemlékei. A vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából szerkeszti —. Első kötet. Budapest, 1905. Hornyánszky Viktor kny. Nagy 4-r. 2, 603 l. Tiz táblával és a szövegbe nyomott képekkel. — Második kötet: A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Összeállította *Gerecze Péter*. Budapest, 1906. Hornyánszky Viktor kny. Nagy 4-r. XVI, 1412, 2 l. A műemlékek országos bizottságának kiadványai, I—II.

Fölker József. Mohács története. Mohács, 1900. 8-r. 2, 188 l.

Frankl István, id. A kaponyai ütközet 1849 márcz. 5-én. Emlékirat. Szabadka, 1899. 8-r. 64 l. Egy térképpel.

Freihwitskampff (Der ungarische —) 1848—49. Vom ungarischen Standpunkte. Wortgetreuer Abdruck des aufgefundenen Manuskriptes eines Zeitgenossen. Sopron, 1903. Röttig Gusztáv kny. 8-r. 4, 129 l. Ára 2 kor.

Friedjung Henrik. Harcz a német hegemoniáért. (1859—1866.) Az ötödik német kiadásból fordította *Junius*. Átnézte *Hoffmann Frigyes*. Első kötet. Budapest, 1902. Hornyánszky Viktor kny. Kis

8-r. IX, VIII, 392 l. (A M. Tud. Akadémia könyvkiadó vállalata. Új folyam LI. kötet). — Második kötet. Budapest, 1903. Hornyánszky Viktor kny. Kis 8-r. XI, 462, 2 l. Hat térkép-táblával. (A Magy. Tud. Akadémia könyvkiadó vállalata. Új folyam LII. köt.) — Harmadik köt. Budapest, 1904. Hornyánszky Viktor kny. Kis 8-r. XIV, 525 l. Egy térképpel. (A M. Tud. Akadémia könyvkiadó vállalata. Új folyam. LVII. köt.)

Gombos Ferencz Albin. Az 1437-iki parasztlázadás története különös tekintettel a jobbágyi viszonyokra s a hussitismusnak hazánkban való elterjedésére. Kolozsvár, 1898. 8-r. 133 l. (Ismertetve: Századok, 1898. 738. l.)

Gömör-Kishont vármegye monographiája, lásd Borovszky Samu.

Görög Ferencz. Báthory Gábor és Bethlen viszonya a két oláh vajdasághoz. Kolozsvár, 1905. Ajtai K. Albert kny. 8-r. 32 l. Ára 70 fill.

Gracza György. Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története. IV—V. kötet. Budapest, 1898. Lampel Róbert. 4-r. 448 lap, 1015 l. Képekkel. Egy-egy kötet ára 5 frt.

Gracza György. Talpra magyar! 1848-iki szabadságharcunk rövid története. A serdültebb ifjúságnak. Budapest, 1907. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 298, 2 l. Számos szöveggel és műmelléklettel.

Graszal (Johann—). Die kön. Freistadt Temesvár und der Freiheitskampf 1848—49. Auf Grund authentischer Quellen mitgeteilt von —. Temesvár, 1904. Csanád egyházm. kny. Kis 8-r. 86 l.

Gyalogezred, a 68-ik számú története. Budapest, 1900.

Gyalogezred. (A cs. és kir. Sergius Alexandrovics orosz nagyherceg nevét viselő 101. —). Versecz, 1904. Özv. Kirchner J. E. kny. 8-r. 18 l. Ugyanaz németül is.

Gyalokay Jenő. Bihar vármegye és az utolsó nemesi insurrectio. Nagyvárad, 1902. Láng József kny. 8-r. 31 l.

Gyomlay Gyula. Böles Leó taktikája mint magyar történeti kútforrás. Irta —. (Olv. a M. Tud. Akadémia I. oszt. 1902 jan. 7. tartott ülésén.) Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest, 1902. Franklin társ. kny. 8-r. 68, 2 l. (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. XVIII. köt. 1. sz. Ismertetve: Erdélyi Múzeum 1902. 458 l. és Századok, 1903. 57. l.)

Hampel József. Ujabb tanulmányok a honfoglalási kor emlékeiből. Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8-r. 274 l. 116 képes táblával és ábrával a szövegben. Ára 10 kor.

Hamvay Ödön. Az aradi tizenhárom. Budapest, 1899. 8-r. 249 l. Ára 1 frt 20 kr.

Hunvay Ödön. Damjanich János élete története és szemelvények nevéhez intézett leveleiből. A hős születésének századik évfordulójára. Budapest, 1904. Budapesti Hirlap kny. 8-r. 192 l. Ára 2 kor. (Ismertette: Erdélyi Múzeum, 1904. 527. l.)

Hegedüs János. Kiss Ernő, az aradi vértanú hős emléke. Nagybecskerek, 1906. Pleitz Fer. Pál kny. 4-r. 113 l. 18 képpel.

Hegyesi Márton. Az 1848—49-iki harmadik honvéd zászlóalj története. Budapest. Franklin-társ. kny. 1898. Ára 1 frt 80 kr. (Ismertette: Századok, 1898. 525. l.)

Hegyesi Márton. Segesvár. Világos előtt. Haynau. Nagyvárad. Laszky Ármin kny. Kis 8-r. 15 l. (Különlenyomat a Szabadság 1899. évi 1. számából.)

Hentaller Lajos. Vérrózsák. I., II. köt. Budapest, 1906. Athenaeum kny. 8-r. 210, 2 l., 278, 2 l. Ára 4 kor.

Herendi József. A Jász kun kerületek a függetlenségi harc alatt 1848 és 1849-ben. Czegléd, 1901. Nagy Elek kny. 8-r. 137, 3 l. Ára 3 kor.

Hoffmann Arnold. Az 1848—49-iki vörös-sapkás 9-ik honvéd zászlóalj története. Kassa, 1906. Vitéz A. kny. 8-r. 76, 2 l. Ára 1 kor.

Homola István. II. Rákóczi Ferencz három kiáltványa. I. A szomszéd népekhez. II. A magyar nemzethez. III. A papsághoz. Kassa, 1906. A Felsőmagyaror-zág kny. 8-r. 15 l. Ára 25 fill.

Honti Rezső. Buda visszafoglalása (La Buda liberata). Olasz hősköltemény a XVII. századból. Budapest, 1900. 8-r. 38 l. (Különlenyomat az *Egyetemes philol. Közlöny* 1900. évi folyamából.)

Hont vármegye és Selmeczbánya szab. kir. város monographiája 1. Borovszky Samu.

Hradszky József. A szepesi tiz lándsások széke, vagy a Kisvármegye története. Kassa, 1898. Maurer Adolf. Nagy 8-r. 226 l. Ára 1 frt 50 kr.

Illéssy János. A Jászkunság eladása a német lovagrendnek. Irta —. Budapest, 1905. Athenaeum kny. 8-r. 40 l. (Különlenyomat a Századok 1905. évi folyamából.)

Iványi István. Lugos rendezett tanácsú város története. Adatok és vázlatok. Irta —. Szabadka, 1907. Horváth István és társa kny. 8-r. 189, 2 l. A szövegbe nyomott képekkel. Ára 3 kor. (Ismertette: Századok, 1908. 160. l.)

Jakab Elek és Szádeczky Lajos. Udvarhely vármegye története. Budapest, 1901. Athenaeum kny. Nagy 8-r. IV, 583 l. Három térképpel. (Ismertette: Századok, 1901. 824. l.)

Jármay József. II. Rákóczy György szászfenesi csatája. Megsebesülésének és halálának körülményei. Kolozsvár, 1903. Ajtai K. Albert kny. 8-r. 32 l.

Jedlicska Pál. Adatok erdődi báró Pálffy Miklós, a győri hősnek életrajza és korához 1552—1600. (Eredeti történeti forrásmunka.) A Magy. Tud. Akadémia történelmi bizottságának segélyezésével. Eger, 1897. Az érseki lyceum kny. XI, 820 l. Ára 3 frt 30 kr. (Ismertetve: Századok, 1898. 519. l.)

Jenőy István. A magyar szabadságharcz története 1848—49-ben. Budapest, 1898. Rózsa Kálmán és neje. 8-r. 48 l.

Jókai Mór, Bródy Sándor, Rákosi Viktor. Ezernyolczszáznegyvennyolcz. Az 1848—49-iki magyar szabadságharcz története képekben. Budapest, 1897. Révai testvérek irodalmi intézet részvénytársaság kiadása. 476 l. Ezer képpel. (Ismertetve: Századok, 1899. 257. l.)

Jurkovich Emil. II. Rákóczi Ferencz szabadságharcza és Besztercebánya. Irta —. Besztercebánya, 1903. Machold Fülöp kny. Nagy 8-r. V, 315 l. (Ismertetve: Századok, 1904. 715. l.)

Kacziány Géza. Magyar vértanúk könyve. Irta —. Budapest, 1905. Révai és Salamon kny. 2-r. 143 l. 12 színes melléklettel, 58 képpel és okmánymásolattal. Ára 6 kor. 80 fill.

Kádár József. Szolnok-Doboka vármegye monographiája I. *Mono-graphia* alatt.

Kádár József. Szamosujvár szab. kir. város, a vár és uradalom története. Deés, 1903. Demeter és Kiss kny. 4-r. 154, 4 l. A szövegbe nyomott 51 képpel és címerrel. Ára 3 kor.

Kállay Miklós. Dobó kora. (Képek Egervár 1552. évi ostromából.) Eger, 1907. Egri ny. rt. 8-r. 25 l.

Karácsonyi János. Békés vármegye története. Magyarország ezredéves fennállásának ünnepére Békés vármegye törvényhatósági bizottságának megbízásából írta —. Kiadja Békés vármegye közönsége. I—III. kötet. Gyula, 1896. 8-r. VIII+522, 352, 264 l. Számos önálló melléklettel és szöveggéppel. (Ismertetve: Századok, 1899. 460. l.)

Karenovics József. Zrinyi Miklós, a szigetvári hős költészetünkben. Irta —. Budapest, 1905. Lampel R. 8-r. 188 l. Öt képpel. Ára 3 kor. 50 fill.

Károly János. Fejér vármegye története. A megye közönsége iránti tiszteletből írta —. Magyarország ezeréves fennállásának ünnepére kiadja Fejér vármegye közönsége. IV. köt. Székesfejérvár, 1901, Csitári K. kny. 8-r. XXXVIII, 2, 561, 2 l. Egy arcképpel s a szö-

veg közé nyomott képekkel. V. kötet. Székesfejérvár, 1904. Csitári K. kny. 8-r. XXIV, 2, 768, 2 l. Képekkel.

Károlyi Árpád. Bocskay szerepe a történetben. Irta s a Magy. Tud. Akadémia ünnepélyes közgyűlésén 1898 május 8-án fölolvasta. Budapest, 1898. 8-r. 20 l.

Károlyi Árpád. Bocskay és a bécsi béke. Irta —. Bocskay István fejedelemre és korára vonatkozó egykorú emlékek. Irta *Szendrei János.* Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8-r. 42 l. Bocskay arczképével s a szövegbe nyomott képekkel. (A Magyar Történelmi Társulat felolvasásai. IV.) Ára 1 kor.

Kelemen Lajos. Kolozsvár ostroma és fölmentése a kurucz ostromzár alól 1704-ben. *Kolozsvár, 1908. Az Ellenzék kny. 8-r. 9 l.

Kelethezése (Az 1849. évi isaszegi véres csata —). A magyar hadsereg hősiességének elbeszélése. Kiadja egy 1848 49-es éveket átélt magyar ember, feljegyzett jegyzeteiből. Székesfehérvár, 1907. Singer Ede kny. Kis 8-r. 8 l.

Kéry Gyula. A magyar szabadságharc története napi krónikákban (1848.) Budapest, 1899. Franklin-társ. 8-r. kny. 772 l. Ára 4 frt.

Kiss Ernő magyar honvédtábornok és vértanú levelei leányához Rózához és ennek férjéhez, hajniki és kiskürtösi Bobor Györgyhöz, 1841—1849. 50 példányban kézirat gyanánt nyomtatva. Budapest, 1903. Franklin-társ. kny. 8-r. 19 l.

Komáromy András. A szabad hajdúk történetére vonatkozó levéltári kutatások. Történettudományi értekezések. XVII. kötet. 6. szám, Budapest, 1898. 8-r. 76 l.

Kovács Sándor. Bocskay István, a szabadsághős és békeszerző fejedelem. Budapest, 1906. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. 46, 2 l. (Egyházunk nagyjai. Zsid. XIII. 7. A Luther-Társaság megbízásából szerkesztik Payr Sándor és Kovács Sándor.) Ára 20 fill. Ugyanaz németül Binder Jenő, tótul Raab Károly fordításában.

Könyöki József. A középkori várak, különös tekintettel Magyarországra. Irta —. A M. Tud. Akadémia tört. bizottságának megbízásából sajtó alá rendezte *Nagy Géza.* Budapest, 1905. Athenaeum kny. Nagy 8-r. XII. 625 l. 676 ábrával. (Ismeretve: Századok, 1906. 563. l.)

Körösi Sándor. Zrínyi és Machiavelli. Irta —. Budapest, 1902. Athenaeum kny. 8-r. 121 l. Különlenyomat az *Irodalomtörténeti Közlemények* 1902. évi folyamából. (Ismeretve: Századok, 1903. 663. l.)

Királik Lajos. Görgey István. Budapest, 1904. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 114, 2 l. Ára 2 kor.

Králik Lajos. Görgey Arthur. A vádaskodás. Szobra. Reliefjei. Képei. Irta —. Budapest, 1906. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 134 l. Ára 2 kor.

Kreith Béla (gróf). II. Rákóczi Ferencz és korának története. A legjobb kútfők nyomán. A fővárosi 1848—49-iki ereklyemúzeum kiadása. Budapest, 1905. Athenaeum kny. 2-r. 56 l. 97 ábrával.

Kresznerics Gy. Ferencz. II. Rákóczi Ferencz. Ungvár, 1907. Unio kny. Kis 8-r. 45 l.

Kubinyi Miklós. Régi és új falfestmények az árvai várban. (Kézirat helyett). Budapest, 1908. Franklin társ. kny. 8-r. 10 l. 6 ábrával.

Kudora János. Emlékbeszéd Szondy György fölött. Ipolyság. 1906. Neumann kny. 8-r. 7 l.

Kumlík Emil A szabadságharcz pozsonyi vértanúí. Pozsony szereplése 1848 49-ben. A pozsonyi tizenhárom. Egyéb pozsonyi ítéletek. Pozsonyiak Aradon és Pesten. A Toldy-kör 1904. évi Vutkovich-díjával kitüntetett pályamunka. Pozsony, 1905. Eder István kny. 8-r. 135 l. 5 arczképpel és 6 hasonmással. Ára 1 kor 50 fill.

Kutfoi (A magyar honfoglalás —). A honfoglalás ezredéves emlékére a M. Tud. Akadémia megbizásából gróf Kuun Géza tiszteleti, Fejérpataky László, Hampel József, Thallóczy Lajos rendes, Marczali Henrik levelező, Jagie V. külső tag, Hodinka Antal, Maróthi Rezső és Vári Rezső közreműködésével szerkesztették *Pauler Gyula* és *Szilágyi Sándor* rendes tagok. Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest, 1900. Franklin társ. kny. Nagy 4-r. VIII, 877 l. Ára 35 kor. (I. Bölcs Leo hadi taktikája XVIII. fejezetének magyar fordítása. Ismertette: Századok, 1902. 249. l. II. Byzanci történetírók. Századok, 1903. 160. III. Keleti kútfők. Századok, 1903. 240. IV. Nyugati kútfők. Századok, 1903. 940. V. Szláv források. Századok, 1905. 355. VI. Hazai kútfők. Századok, 1905, 358. l. VII. A honfoglalás kor hazai emlékei. Ismerteti Hampel József. Századok, 1905. 666. lap. E mű tüzetesen ismertette továbbá: Erdélyi Múzeum, 1901. 102. l.)

Kuti István. 1849—1899. Emléklapok a selmezbányai honvédszobor leleplezésére. Selmezbánya, 1899. 2-r. 74 l.

Lakos Lajos. Nagyvárad múltja és jelenéből. A városi levéltár adatai alapján írta —. Nagyvárad, 1904. Ifj. Berger Sámuel kny. 8-r. 402, 2 l. Ára 6 kor.

Leírása (A m. kir. pécsi 19. honvéd-gyalogezred kiegészítő kerületében illetékes Baranya, Somogy és Tolna vármegyei hadviselt és ő cs. és apostoli királyi Felsője, legfelsőbb hadurunk által vitézségükért kitüntetett bátor katonák hadi tetteinek —). Összeállítottatott *Kirchner*

Hermann ezredes megbízásából. Kaposvár, 1906. Gerő Zsigmond kny. 8-r. 61 l.

Lehoczky Tivadar. Beregmegye és a munkácsi vár 1848/49-ben. Munkács, 1899. Kroó Hugó kiadása. 8-r. 191 l. Ára 2 kor. 80 fill. (Ismertette: Századok, 1899. 663. l.)

Lehoczky Tivadar. Munkács város új monográfiája. Eredeti kútfők nyomán írta —. Munkács, 1907. Grünstein Mór kiadása. 8-r. 335 l. Három arczképpel s a szövegbe nyomott képekkel. (Ismertette: Századok, 1908. 156. l.)

Lencz Géza. Bocskay halála és temetése. Budapest, 1907. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. 16 l.

Létmányi Nándor l. Csuday Jenő.

Littke Aurél. Buda-Pest a török uralom korában. Irta —. Budapest, 1908. Fritz Ármin kny. Nagy 8-r. 49 l. A város három egykorú képével.

Lukinich Imre. Az udvarhelyi vár története. Kolozsvár, 1903. Ajtai K. Albert kny. 8-r. 24 l. Különlenyomat az *Erdélyi Múzeum* 1903. évi XX. kötet 8. füzetéből).

Lukinich Imre. I. Rákóczy György és a lengyel királyság. Irta —. (Olv. a Magyar Tud. Akadémia 1906. október 15-iki ülésén. Kiadja a Magyar Tud. Akadémia. Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8-r. 63 l. (Értekezések a tört. tudományok köréből. XXI. köt. 4. sz.) Ára 1 kor. 20 fill.

Marczali Henrik. Az Árpádok és Dalmácia. (Értekezések a tört. tudományok köréből. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia. A II. osztály rendeletéből szerkeszti Pauer Imre osztálytitkár. XVII. kötet, 5 sz.) Budapest, 1898. 8-r. 106. l. Ára 1 frt.

Margalits Ede. Zrinyi Péter és Frangepán Katalin. Különlenyomat a Katholikus Szemle 1897-ik évi folyamából. Budapest, 1897. Ransburg Gusztáv bizománya. 8-r. 38 l. Ára 30 kr.

Massoneri (Gustavo—) Cenni storici della guerra dell' indipendenza d' Ungheria nel 1848/49. Compilati dal cav. G. M. già capitano nell' armata magiara degli Honvéd 1848/49, decorato dell' ordine al valor militare d'Ungheria, condannato a morte dal giudizio statario in Presburgo nel Marzo 1849. Fiume, 1899. 4-r. 240 l. (Ismertette: Századok, 1899. 537. l.)

Matiegka Lipót. A pécsi 8-ik honvédhuszárezred története. Pécs, 1899. (Ismertette: Századok, 1899. 944. l. és Katonai Lapok, 1899. november 10.)

Matunák Mihály. Drégely és Palánk katonai szerepe a törökök

alatt 1552—1593. Korpona, 1901. Kis 8-r. 70 l. (Ismertetve: Századok, 1901. 648. l.)

Matunák Mihály. Korpona várkapitányai. Korpona, 1901. 8-r. 89. l. Egy képmelléklettel. (Ismertetve: Századok, 1901. 648. l.)

Matunák Mihály. Érsekújvár a török uralom alatt, 1663—1685. Nyitra, 1901. Huszár István kny. Kis 8-r. 132 l. (Különlenyomat a Nyitramegyei Szemléből.)

Matunák Mihály. Drégely, Szondy, Palánk. Helyreigazító és pótló adatok a Szondy-albumhoz. Ipolyság, 1902. Neumann Jakab kny. 8-r. 49 l. (A Hontmegyei Múzeum-társulat kiadványai, II.)

Matunák Mihály. Véghles vára. Irta —. Breznóbánya, 1904. Kreisler József kny. Kis 8-r. 173, 2. XVIII. l. (Ismertetve: Századok, 1904. 883. l.)

Major Endre. Az eperjesi vértanuk kivégeztetése, vagy az eperjesi mézsárszék. Eperjes, 1908. Kósch Árpád kny. 8-r. 56 lap. Ára 40 fillér.

Márki Sándor. Az 1848—49-ik évi szabadságharc története. (A magyar nemzet története. Szerkeszti Szilágyi Sándor. Kiadja az Athenaeum irod. és nyomdai rt. Tizedik kötet. A modern Magyarország. Budapest, 1898. Nagy 8-r. 1—394. l. (Ismertetve: Századok, 1899. 734. l.)

Márki Sándor. II. Rákóczi Ferencz. A Bay Ilona pályadíjjal jutalmazott mű. Irta —. I. köt. 1676—1707. A Magyar Tört. Társulat kiadása. Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8-r. 4, 646 l. 29 önálló képpel és a szövegbe nyomott képpel. (Magyar Történeti Életrajzok, 1907. XXIII. évf. 1—5. füz.) Ára 16 kor.

Márki Sándor. Árpád vezér. Halála ezredik esztendejének emlékünnepe az E. M. K. E. kolozsvári közgyűlésén 1907 május 5-én felolvasta —. Kolozsvár, 1907. Az Ellenzék kny. 8-r. 19 l.

Mátyás Flórián. Pogány szokások őseinknél. Roger és Tamás esperesek a nagy tatárjárásnál. (Értekezések a történeti tudományok köréből. XVII. köt. 2. sz.) Kiadja a Magyar Tud. Akadémia. Budapest, 1897. 35 l. 8-r. Ára 30 kr.

Mátyás Flórián. A magyarok első hadjáratai Európában. Székfoglaló értekezés. Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest, 1898. 8-r. 30 l. (Értekezések a tört. tudományok köréből. XVII. köt. 9. szám.) Ára 30 kr.

Mihalik József. A kassai Rákóczi-ereklye kiállítás lajstroma. Szerkesztette —. Kiadja a Rákóczi-ereklye kiállítás végrehajtó bizottsága. Kassa, 1903. Vitéz A. kny. 8-r. 230 l. Ára 40 kr.

Mihalik József. Vezető a sárosvármegyei múzeum gyűjteményeiben Bártfán. Irta —. Kassa, 1906. Vitéz A. utóda kny. Kis 8-r. 119. l. Ára 30 fillér.

Mihalik Sándor. Német-Bögsán az 1848–49-iki szabadságharcban. Lugos, 1899. Virányi J. kny. 8-r. 41, 1 l. (Ismertetve: Századok, 1899. 663. l.)

Mohl Adolf. Török világ Kismarton vidékén 1683—1699. Irta — loretói plébános. Sopron, év n. (1901.) Röttig Gusztáv kny. 16-r., 2, 55 l. (Ismertetve: Századok, 1901. 651. l.)

Monographiája (Szolnok-Doboka vármegye —). I. kötet. A vármegye általános leírása, multja és megalakulásának ismertetése. Írták *Tugányi Károly, Réthy László* és *Pokoly József.* II—VI. köt. A vármegye községeinek részletes története. Irta *Kádár József.* Kiadja Szolnok-Doboka vármegye közönsége. Deés, 1901—1903. Demeter és Kiss kny. Nagy 8-r, IX, 550, 2 l., 4, 561, 2 l., 582, 4 l., 564, 4 l., 588, 4 l., 575, 3 l. Térképekkel és a szöveg közé nyomott képekkel. (Ismertetve: Századok, 1905. 859. l. és Erdélyi Múzeum 1901. 591. l.)

Móricz Pál, ifj. Szabad hajduk. Szeged, 1900. 8-r. 119 l. Ára 2 korona.

Móricz Pál, ifj. 1848—49-iki szabadságharcai csatatörtének. Szeged, 1900. Kis 8-r. 156 l. Ára 2 kor.

Móricz Pál, ifj. Ocskay brigadéros, az áruló kuruczvezér regényes élettörténete és kalandjai. Thaly Kálmán után a magyar nép számára írta —. Szeged, 1902. Gönczi József kny. 8-r. 117, 4 l. Ára 2 korona.

Müller (Heinrich —). Die Repser Burg. Nagy-Szeben, 1900. Krafft V. kny. 8-r. 74 l. 18 képpel.

Nagy Géza. A magyar viseletek története. Rajzolta és festette *Nemes Mihály.* Szövegét írta —. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium támogatásával. Budapest, 1900. Franklin-társ. kny. Nagy 4-r. XLVII, 240, 2 l. 40 színes, 71 fekete táblával. Ára díszkötésben 80 kor. (Ismertetve: Archæologiai Értesítő, 1900 410. l.)

Nagy Iván. Nógrád vármegye története az 1544-ik évig. Irta —. Hivatalos kiadás. A vármegye tulajdona. Balassagyarmat, 1907. A balassagyarmati könyvnyomda szövetkezet kny. 8-r. 191 l.

Nagy Lajos. A vajda-hunyadi várról. Három fejezetben: I. Vajda-Hunyad. — II. A vajda-hunyadi vár és urai. — III. A Hunyadiak. Déva, 1902. Hirsch Adolf kny. Kis 8-r. 23 l. Három melléklettel. Ára 60 fill.

Nagyvárad és Bihar vármegye monographiája I. Borovszky Samu.

Nemes Mihály. A magyar jelmez és fejlődése dióhéjban. Rajzolta és írta —. Pozsony, 1903. Eder István kny. Kis 8-r. 103 l. (Tudományos Zsebkönyvtár, 147—148.) Ára 1 kor. 20 fill.

Németh Béla. Történeti adatok Baranyamegye multjából. Pécs, 1900. Pécsi irod. és kny. r. t. 8-r. 4, 127 l. Ára 1 kor.

Németh Béla. Szigetvár története. Biedermann Rezső báró megbízásából és nagylelkűségéből írta —. Pécs, 1903. Pécsi irod. és kny. r. t. Nagy 8-r. 391, 6, XXV. l. Számos képmelléklettel. (Ismertette: Archæologiai Értesítő, 1904. 278. l.)

Némó kapitány. Hadak útja. A cs. és kir. 34. gyalogezred 173 éves története. Kedves bajtársainak elbeszéli —. Kassa, 1906. Vitéz A. utóda kny. Kis 8-r. 42 l.

Névtelen jegyzőjének (Béla király —) könyve a magyarok tetteiről. Ford. Szabó Károly. Budapest, 1898. Wodianer F. és fiai kny. 8-r. 65, 3 l. (Magyar Könyvtár 30. sz.)

Nógrádi László. Gróf Zrinyi Miklós prózai munkái. Pozsony, 1903. Eder István kny. 8-r. 88 l. (Segédkönyvek a magyar nyelv és irodalom tanításához. Szerk. dr. Bán Aladár, 3. füz.) Ára 50 fill.

Novák Mihály. Zala vármegye az 1848—49. évi szabadságharcban. Összeállította és írta —. Bővített kiadás. Zalaegerszeg, 1906. Thury R. utóda kny. 8-r. 8, 391 l. Ára 4 kor.

Ocskay Gusztáv. Ocskay brigadéros igazi életrajza és a Rákóczi-kor jellemzése. Budapest, 1902. Franklin-T. kny. 168 l. Ára 2 kor.

Olchwary Ödön. A magyar függetlenségi harc 1848—1849-ben a délvídeken. Írta —. A szerző sajátja. (Szabadkán, Heumann Mór bizománya.) Budapest, 1902. Márkus Samu kny. 8-r. 235 l. Egy áttekintő- és 9 csatavázlattal. (Ismertette: Századok, 1902. 937. l.)

Oppel Jenő. Czegléd a török alatt. Írta —. Czegléd, 1908. Nagy Elek kny. 8-r. 143 l. (Különlenyomat a czeglédi áll. főgimnázium 1907—1908. évi Értesítőjéből.)

Pap Illés. A kurucz bujdosók. Írta —. Kassa, 1904. László Béla kny. 8-r. 23 l. (Különlenyomat a Kazinczy-kör 1901—1904-iki Évkönyvéből). Ára 50 fill.

Pap Illés. II. Rákóczi Ferenc élete. (1676—1735.) Budapest, 1907. Wodianer F. és fiai kny. Kis 8-r. 76, 2 l. (Magyar Könyvtár, 464. füz.) Ára 30 fill.

Papp Mihály (Illésfalvi). A m. kir. honvédség fejlődése. 1869—1899. Budapest, 1899. Károlyi György (Grimm Gusztáv) kny. 8-r. VII. 172, 1.

Pereszlényi Zoltán. Balassa Bálint hamvai. Hiteles okiratok és adatok alapján kiadja Liptó vármegye alispánja. Liptószentmiklós, 1904. Steiner Izidor kny. 8-r. 15 l.

Persian Kálmán. Kemény János fejedelemsége. Irta —. Kolozsvár, 1907. Stief Jenő és társa kny. 8-r. 52, 2 l. (Ismertetve: Századok, 1907. 941. l.)

Petri Mór. Szilágy vármegye monographiája. Szilágy vármegye törvényhatósági bizottságának megbízásából írta —. Kiadja Szilágy vármegye közönsége. I. köt. (Budapest), 1901. Franklin-Társulat kny. Nagy 8-r. 815 l. Két melléklettel s a szöveg közé nyomott számos képpel. (Ismertetve: Századok, 1902. 860. l.) — II. III. köt. Bpest, 1901—1902. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 576 l., 751 l. 3+1 melléklettel és számos képpel. Egy-egy kötet ára 8 kor. (Ismertetve: Századok, 1903. 353. l.) — IV., V., VI. köt. 1902—1904. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 858 l., 868 l., 840 l. (Ismertetve: Századok, 1905. 968. l., továbbá Erdélyi Múzeum 1901. 459. l. 1902. 364. l. 1903. 529. l.)

Piltzius Gáspár. A török betörése Dobsinára, 1584. évi október hó 4-én. P. G. latin eredetijének fordítása, előszóval és a szükséges magyarázatokkal. Rozsnyó, 1903. Sajóvidék kny. Kis 8-r. 79 l. Ára 1 korona.

Pokoly József. Bocskay István és a bécsi béke. A bécsi béke 300-ik évfordulója emlékére kiadta a magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventje. Budapest, 1906. Franklin-társ. kny. 8-r. 32, 2 l. Czfmképpel és 1 melléklettel. Ára 20 fill.

Pozsony vármegye monographiája I. Borovszky Samu.

Pör Antal. Nagy Lajos litván hadjárata 1377-ben. Kolozsvár, 1899. 8-r. 25 l. (Különlenyomat az *Erdélyi Múzeum* 1899. XVI. kötetéből.)

Proksch (Alois —). Geschichte der k. u. k. Artillerie kadettenschule in Wien. Sopron, 1907. Röttig Gusztáv és fia kny. 8-r. 4. 95 l. Egy képpel.

Pszotka Ferencz. Görgői Arthur a bányavárosokban, 1849. Kör-möczbánya, 1901. Paxner J. és Biron H. kny. 8-r. 54 l. (Különlenyomat a kör-möczbányai m. kir. áll. főreáliskola harminczegyedik évi Értesítőjéből 1900—1901.)

Rác Károly. Hollósvár. Lugos, 1905. Virányi János kny. 8-r. 25 lap.

Reizner János. Szeged története. Első kötet: A legrégibb idők-től a XVIII. század végéig. — Második kötet: A XVIII. század vé-

gétől az 1879. évi árvizig. — Harmadik kötet: Egyházak és hitfé-
kezetek, hatóság és társadalom, egészségügy, iskolák, közműveltség,
közgazdaság. — Negyedik kötet: Oklevéltár. Név- és tárgymutató.
Kiadja Szeged szab. kir. város közönsége. Szeged, 1899—1900. Engel
Lajos kny. Nagy 8-r. XI, 398, 2 l., 367, 2 l., 2, 541 l., 2, 650 l.
Hasonmásokkal, képmellékletekkel s a szövegbe nyomott számos kép-
pel. (Ismertetve: Arch. Ért. 1900. 173. l.)

Reményi Antal. A szent szövetség hadjárata II. Szelim szultán
ellen. Don Juan de Austria és a lepantói csata. Irta —. Budapest,
1903. Franklin-Társ. kny. 8-r. 115 l. Képekkel. Ára 3 kor. 50 fillér.

Récey Viktor. Régi magyar vitézek felirata egy római katakom-
bában. Irta —. Esztergom, 1904. Buzárovics Gusztáv kny. 8-r. 17 l.
(Különnyomat a *Magyar Sionból.*)

Révfy Lajos. II. Rákóczi Ferencz és a Jász-kunok. Történelmi
tanulmány. Szolnok, 1906. Róth Dezső kny. 8-r. VIII, 137 l.

Richter Ede. A kurucz idők, 1703—1711. Selmezbánya törté-
netéből. Irta —. Selmezbánya, 1903. Joerges Ágost özv. és fia kny.
8-r. 259 l. Ára 3 korona. (Ismertetve: Századok, 1904. 715 l.)

Rudnyánszky Gyula. Zrinyi Miklós a szigetvári hős. Budapest,
évn. 8-r. 64 l.

Ruttkay Sándor. Salgóvár és Salgótarján. Losoncz, 1902. Róth
Simon kny. 8-r. 30 l.

Sátoraljaújhegy és Zemplén vármegye monographiája I. Bo-
rovszky Samu.

Schmidt Ágoston. Kivonat az Albrecht főherczeg nevét viselő cs.
és kir. 44. sz. gyalogezred történetéből. Pécs, 1900. 8-r. 26 l.

Schneider (Michael —). Geschichte des k. u. k. Infanterie Regi-
ments Nr. 63. Beszterce, 1906. Csallner Károly kny. 8-r. 556 l.

Scholtz B. Nagyvárad várának története. 1906. Ára 6 kor.

Seeliger (Emil —). Geschichte des kaiserlichen und königlichen
Infanterie-Regiments Nr. 32. für immerwährende Zeiten Kaiserin u.
Königin Maria Theresia, von seiner Errichtung 1741 bis 1900.
Budapest, 1900. Pesti kny. 8-r. 6, 585 l. Egy arczképpel és egy tér-
képpel.

Selmezbánya szab. kir. város és Hontvármegye monographiája
I. Borovszky Samu.

Sigerus (Emil —). Siebenbürgisch-sächsische Burgen und Kir-
chenkastelle. 50 Bilder in Lichtdruck mit einem Vorwort und er-
läuterndem Text. 3. Aufl. Nagy-Szeben, 1901. Drotleff J. kny. 4-r.
8 l. 50 melléklettel.

Simon János. II. Rákóczi Ferencz és Borsod vármegye. Történelmi vázlat. Miskolcz, 1906. Klein és Ludvig kny. 8-r. 16 l. Ára 20 fillér.

Szabolcs vármegye monographiája I. Borovszky Samu.

Szalay Ödön (Kiskámoni). Komlóskeresztesi báró Fejérváry Géza cs. és kir. tábornok, magyar kir. honvédelmi miniszter, 1851—1901. Pozsony, 1901. Eder István kny. 8-r. 6, 180, 2 l. Arczképekkel és mellékletekkel.

Szatmár vármegye monographiája I. Borovszky Samu.

Szádeczky Béla. A tatárjárás Magyarországon. Kolozsvár, 1898. Gombos Ferencz kny. 8-r. 34 l. (Különlenyomat a Kis Tükör 1898. évfolyamából.)

Szádeczky Lajos. Konstantinápoly és magyar emlékei. Budapest, 1903. A m. kir. államvasutak központi menetjegy-irodájának kiadása. Thália kny. Kis 8-r. 115 l. 40 képpel. Ára 2 kor.

Szádeczky Lajos. II. Rákóczi Ferencz Erdélyben. Irta és Tordán a Rákóczi ünnepen, fejedelemségébe iktatásának 200-ik évfordulóján 1907 ápr. 5-én felolvasta —. Kolozsvár, 1907. Ajtai K. Albert kny. Kis 8-r. 24 l.

Szádeczky Lajos, lásd még Jakab Elek alatt is.

Szendrei János. Miskolcz város története, 1000—1800. Irta —. Kiadja a város közönsége. Miskolcz, 1904. Forster, Klein és Ludvig kny. Nagy 8-r. 12, 733, 2 l. 5 táblával s a szövegbe nyomott képekkel. (Miskolcz város története és egyetemes helyirata. Második kötet. Ismertette: Századok, 1906. 149. l.)

Szendrei János. A magyar viselet történeti fejlődése. A M. Tud. Akadémia régészeti bizottsága megbízásából írta —. Budapest, 1905. Franklin-Társ. kny. 2-r. 223 l. 174 szövegközi képpel és hat táblával. Ára 12 kor. (Ismertette: Arch. Értesítő, 1905. 429. l.)

Szendrei János. Adatok a magyar viselet történetéhez. Irta —. Budapest, 1908. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 2, 32 l. Huszonkilencz táblával és egy színes műmelléklettel.

Szendrei János. II. Rákóczi Ferencz. Budapest, 1906. Károlyi György kny. 16-r. 8 l. Arczképpel.

Szendrei János. Bocskay István fejedelem és korára vonatkozó egykorú emlékek, lásd: *Károlyi Árpád*.

Szeremlei Samu. Hódmező-Vásárhely története. A hon ezer éves fennállása emlékezetére a városi törvényhatóság megbízásából írta —. I. kötet. A barbárság kora. Kezdetől — I. István királyig. Kiadja a város közönsége. Budapest, 1900. 8-r. XXVIII. 488, 2 l. Sok kép-

pel. — II. köt. Az ököljog kora. I. Istvántól — a mohácsi vészig. Kiadja a város közönsége. Budapest. 1901. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. XI. 476 l. Sok képpel.

Széchy Károly. Gróf Zrinyi Miklós 1620—1664. II. köt. Budapest, 1898. Franklin-társ. kny. 8-r. 4, 299 l. — III. köt. Budapest. 1900. A M. Tört. Társ. kiadása. Franklin-társ. kny. 8-r. 4, 352 l. Hét önálló képpel és a szövegbe nyomott képekkel. (Magyar Történeti Eletrajzok, XVI. évf. 1—3. füzet.) — IV. köt. Budapest, 1900. 8-r. 4, 300 l. Hat önálló képpel és a szövegbe nyomott képekkel. (Magy. Tört. Életr. XVI. évf. 3—5. füz.) — V. (befejező) kötet. Budapest, 1902. Franklin-társ. kny. 8-r. 4, 240 l. 8 önálló melléklettel s képekkel. (Magy. Tört. Életr. XVIII. évf. 1—2. füzet.)

Szilágyi Farkas. Alsó-Fehér vármegye történelme. Alsó-Fehér vármegye 1848—49-ben. Irta —. *Alsó-Fehér vármegye monographiája*. Harmadik kötet, első rész. Kiadja Alsó-Fehér vármegye közönsége. Nagy-Enyed, 1898. Nagy-enyedi kny. rt. Nagy 8-r. 8, 448, 4 l. (Ismertetve: Erdélyi Múzeum 1899. 42. lap és Századok, 1906. 848. l.)

Szillaba Sándor. A törökség 1660—1664-ben. Evlia Cselebi nyomán. Bölcsésztudori értekezés. Budapest, 1905. Athenaeum kny. 8-r. 36 lap.

Szlauka Károly. Naplótöredékek és följegyzések az 1848—49-iki szabadságharczról. Eredeti kézirat nyomán közli —. Nagy-Tapolcsány, 1901. Zhorella Gyula kny. 8-r. 62 l. (Ismertetve: Századok, 1902. 759. l.)

Szmida Lajos. 1848—49. Kegyelethangok. Alkalmi emléklap a vadászzerdei honvédemlék leleplezési ünnepére, 1900. évi július hó 29-ikén. Szerkesztette —. Temesvár, 1900. 2-r. 2, 22 l. Két arczképpel.

Szmik Antal. Adalékok Felsőbánya szab. királyi bányaváros monographiájához. Budapest, 1906. Kellner Albert kny. 8-r. VII, 478 l. Ára 8 kor.

Szomor Károly. Salgóvár rövid története, valamint a somoskői vár s ennek közelében levő bazalt kitörés ismertetése. Rimaszombat, 1903. Lévai Izsó kny. 8-r. 14 l. 5 képpel. Ára 40 fill.

Szongott Kristóf, *Vajna Károly*, *Hodoreán János*. A szamosújvári vár. Szamosújvár, 1898. Todorán Endre kny. 8-r. 64. l. (Különlenyomat a Szamosújvár város monographiája cz. műből.)

Szórády Gyula. Zámoly 1848—49-ben. Székesfehérvár, 1905. Kusovits Lajos kny. 8-r. 35 l.

Szulejman (I.) szultánnak naplója az 1526. mohácsi csatáról. 1906. Ára 30 fill.

Szurmay Sándor. A honvédség fejlődésének története 1868—1898. Számos szövegrajz, két színes kép és több táblázatos melléklettel. Kiadja a Ludovika Akadémia Közlönye. Budapest, 1898. 4-r. 159 l. Ára 3 frt. (Ismertetve: Századok, 1899. 92. l.)

Thaly Kálmán. Thököly Imre fejedelem 1691—1692-iki leveles könyve. A Magy. Tud. Akadémia történelmi bizottságának megbízásából az eredetiről közli —. A «Flór»-alaptványból kiadja a Magy. Tud. Akadémia. (Magyar történelmi emlékek. Második osztály. Irók. 34. kötet.) Budapest, 1896, 8-r. IX+399 l. (Ismertetve: Századok, 1898. 155. l.)

Thaly Kálmán. Gróf Eszterházy Antal kurucz generális tábori könyve, 1706—1709. Függelék: Gróf Eszterházy Dániel tábornok jegyzőkönyve, 1708. A M. Tud. Akadémia tört. bizottságának megbízásából közli —. Budapest, 1901. Athenaeum kny. 8-r. XVIII, 2, 1032 l. Ára 20 kor. (Ismertetve: Századok, 1903. 545. l.)

Thaly Kálmán. Ocskay László, II. Rákóczi Ferencz fejedelem brigadéros a és a felső-magyarországi hadjáratok, 1703—1710. Történeti tanulmány. Eredeti levelezések s más egykorú kútfők nyomán írta —. Második, bővített és illusztrált kiadás. I. II. köt. Budapest, 1905. Franklin-társ. kny. Nagy 8-r. 400, 2 l., 392, 2 l. Képekkel és hasonmásokkal. A két kötet ára 35 kor.

Thury József. A székelyek eredete. Kolozsvár, 1898. 8-r. 78 l. Különlenyomat az Erdélyi Múzeum XV. kötetéből. (Ismertetve: Századok, 1898. 822. l.)

Tirts Rezső (idős). 1848—49-iki élményeim, különös tekintettel a Cornides-féle szepesi guerilla-vadászok szereplésére a szabadságharcban. Kézsmárk, 1903. Szautner Pál kny. 8-r. 4, 112 l. 8 arczképpel.

Tóth Ernő. I. és II. Apafi Mihály erdélyi fejedelemnek naplója 1634—1694. Kolozsvár, 1900. 8-r. 2, 55 l. (Különlenyomat az Erdélyi Múzeum 1900. évi folyamából.)

Tóth Szabó Pál. Giskra, különös tekintettel Abauj megyére. (Olvasztatott a M. Tud. Akadémia II. oszt. 1903. okt. 12-én tartott ülésén.) Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest, 1903. Athenaeum kny. 8-r. 68 l. (Értekezések a tört. tudományok köréből, XIX. köt. 10. sz.) Ára 1 kor. 20 fill.

Története (A szabadságharcz —) Világosig. 1848. Budapest, 1898. Werbőczy kny. 4-r. 2, 59 l.

Története (A m. kir. honvédelmi miniszter felügyelete alatt álló neveltetési alapok és alapítványok —). Hivatalos kiadás. Budapest, 1899. Pallas rt. kny. 8-r. 784 l. (Ismertetve: Századok, 1899. 562 l.)

Története (A 68-ik sz. báró Reicher nevét viselő csász. és kir. gyalogezred —) 1860—1899-ig. Budapest, 1900. Kaufmann József kny. 8-r. 38 l.

Története (Hunyadvármegye —). Kiadja a vármegye közönsége. I. köt. Hunyad vármegye földjének története az őskortól a honfoglalásig. Irták gr. Kuun Géza, dr. Torma Zsófia és Téglás Gábor. Szerkesztette a Hunyadmegyei tört. és rég. társ. megbízásából *Téglás Gábor*. Budapest, 1902. Athenaeum kny. Nagy 8-r. XX, 256 l. Számos táblával s a szövegbe nyomott képekkel. (Ismertetve: Századok, 1903. 257. l.)

Tragor Ignác. Vác vára és képei. Kép- és helyrajzi tanulmány. Kiadja a váczi Múzeum-Egyesület. Vác. 1906. Budapest, Athenaeum kny. Nagy 8-r. 189, 2 l. 28 szöveggéppel és 14 melléklettel. (A váczi Múzeum-Egyesület 1906. évi tagilletménye.) Ára 10 kor. (Ismertetve: Arch. Értesítő, 1907. 179. l.)

Tuhrinszky Károly. Sárosvár története. Eperjes, 1899. Kósch Árpád kny. 8-r, 4, 61 l. Három képpel.

Turchányi Tihamér. Krassó-Szörénymegye története az ősidőktől a régi Krassómege megszűnéséig (1490). Irta —. Kiadja Krassó-Szörénymegye közönsége. Lugos, 1906. Virányi János kny. 8-r. XV, 371 l. (Krassó-Szörénymegye története, I. köt. 1. rész.)

Türk Frigyes Eger vára. 1906. Ára 1 kor.

Ungard Béla. Haniburg ostroma. Különlenyomat a Ludovika Akadémia Közlönyéből. (Ismertetve: Századok, 1902. 576. l.)

Útmutató a nagybányai városi múzeum gyűjteményeihez. A múzeum megnyitása alkalmából közrebocsátja a nagybányai Múzeum-Egyesület. Budapest, 1904. Athenaeum kny. Kis 8-r. 83 l. Ára 40 f.

Vad Imre (Ölyvedi). A törzsőrmester rendfokozat, illetve a magyar királyi honvédséghez tartozó rangosztályba nem sorolt havidíjas intézmény története és jelen viszonyainak ösmertetése. Irta —. Szeged, 1904. Schulhof Károly kny. Kis 8-r. 138 l. Ára 2 kor.

Vajda Emil. Az 1848—49-iki szabadságharcz vértanui. Győr, 1898. Nyomatott Gross testvéreknél. 10-r. 153 l.

Varga Ferencz. II. Rákóczi Ferencz kora Szegeden. Kuruczvilág. Szeged, 1906. Endrényi Imre kny. 8-r. 72 l.

Varga Ottó. Aradi vértanuk albuma. Arad sz. kir. város közönsége és az aradi Kölcsey-Egyesület megbízásából. Negyedik kiadás. Budapest, 1899. 4-r. 364 l. Ára díszkötésben 6 frt 50 kr.

Varga Ottó. A tíz szobor. Budapest, 1899. 8-r. 110 l. (Történelmi Könyvtár, 87. füz.) Ára 40 kr.

Vay Ádám (Kurucz —). Született 1656. Meghalt 1717. Budapest, 1906. Nagy Sándor kny. 8-r. 8 l.

Vághó Ignác. Adalékok a m. kir. Ludovika Akadémia történetéhez. Összeállította — m. kir. honvédszázados. A Ludovika Akadémia Közölnye 1899 augusztus—szeptemberi füzetének külön melléklete. Budapest, 1899. 8-r. 109 l.

Várady Ferencz. Baranya multja és jelenje. II. k. 1899. (Ismertetve: Századok, 1899. 92. l.)

Vári Rezső. Bölcös Leó császárnak «a hadi taktikáról» szóló munkája. Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest, 1898. 8-r, 82, 2 l. (Értekezések a tört. tudományok köréből. XVII. kötet. 10. szám.) Ára 80 kr.

Veress Endre. Déva és környéke Castaldo idejében. Kolozsvár, 1898. Gombos Ferencz kny. 8-r. 50 l. (Különlenyomat a Hunyadmegyei tört. és rég. társ. IX-ik évkönyvéből.)

Veress Endre. Izabella királyné, 1519—1559. Budapest, 1901. A M. Tört. Társ. kiadása. Athenaeum kny. 8-r. 4, 516 l. Tizenhat önálló melléklettel és a szövegbe nyomott képekkel. (Magyar Tört. Életrajzok, XVII. évf. 2—5. füz.)

Veress Endre. A bolognai Marsigli iratok magyar vonatkozásai. Budapest, 1906. Athenaeum kny. 8-r. 44. l. Marsigli egykorú arcképével. (Különlenyomat a *Magyar Könyvszemle* 1906-ik évi folyamából.)

Veress Endre. Déva vára és uradalma I. Rákóczi György fejedelem idejében. (1630—1648.) Levéltári kutatások alapján írta — Déva, 1906. Hirsch Adolf kny. 8-r. 44 l. (Különlenyomat a Hunyadm. tört. és rég. társ. XVI. Évkönyvéből.)

Veress Endre. Gróf Marsigli Alajos Ferdinánd olasz hadimérnök jelentései és térképei Budavár 1684—1686-iki ostromairól, visszafoglalásáról és helyrajzáról. A székesfőváros megbízásából bolognai stb. levéltárakban gyűjtötte s közli, bevezetéssel és jegyzetekkel bővítve — Budapest, 1907. Franklin-társ. kny. 4-r. 70 l. Számos képpel és hét melléklettel. Különlenyomat a *Budapest Régiségei* IX. kötetéből. (Ismertetve: Századok, 1907. 443. l.)

Völgyi (Wagner) István Antal. II. Rákóczi Ferencz és kora. Írta és az 1705. évi szeptember 12-től október 2-ig Szécsényben II. Rákóczi Ferenczet vezérlő fejedelemmé választó országgyűlés emlékére a Nógrádmegyei tanító-egyesülettől 1905. évi szeptember hó 11-én tar-

tott díszgyűlésen felolvasta —. Balassagyarmat, 1905. Balassagyarmati kny. 8-r. 16 l. (Különlenyomat a *Nógrádi Lapok* és *Honti Híradó* 1905. évi 40. számából.)

Wagner István. Visegrád (Magaskő) története. Balassagyarmat, 1898. 12-r. 53 l.

Weber S. Ehrenhalle verdienstvoller Zipser des XIX. Jahrhunderts. Zur Jahrhundertwende verfasst von —. Igló, 1901. Schmidt József kny. Kis 8-r. XIII, 482 l. Tizenkét arczkép-táblával és több tábornok életrajzával. (Ismertette: Századok, 1901. 736 l.)

Weber S. Predigt zur Erinnerung an Stefan Bocskay und den Wiener Frieden von 1606. Gehalten am 20. Mai, 1906. in Szepesbela. Budapest, 1906. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. 8 l.

Wiesinger Károly. A török mint ellenség és jó barát. Balassagyarmat, 1907. Balassagyarmati kny. 8-r. 23 l.

Wolf (Gusztáv —). Die Vertheidigung der Blockhäuser Malborgeth und Predil im Jahre 1809. Zwei Ruhmesblätter aus der Geschichte der Stramm-Regimenter des k. u. k. Ottočaner Infanterie-Regimentes Graf Jellačić Nr. 79. Fiume, 1903. Mohovich Emőd kny. 8-r. 22 l. 5 melléklettel.

Wüstenfeld W. M. Die Schlacht von Magnano an 5. April. 1799. Eperjes, 1899. Kósch Árpád kny. 8-r. 95 l. Egy átnézeti térképpel.

Zemplén vármegye és Sátoraljaújhely monographiája, lásd Borovszky Samu.

Zolnay Jenő. Árpád vezér sirja. Új nyomokon. Történelmi tanulmány. Budapest, 1908. Bichler Ignác kny. 8-r. 60, 2 l. Ára 1 k.

Zoltai Lajos. Debreczen a török uralom végén. A város háztartása 1662—1692. Irta —. Budapest, 1905. Pátria kny. Nagy 8-r. 212 l. Két térképpel. (Ismertette: Századok, 1905, 465. l.)

Zombori Ida (Tarczali). Erdély pénz- és hadügyei Barcsay Ákos Kemény János és Apafi Mihály fejedelmek idejében (1658—1690). Az erdélyi országgyűlési emlékek alapján. Bölcsészetdoktori értekezés. Budapest, 1906. Franklin-társ. kny. 8-r. 77 l. (Művelődéstörténeti értekezések, 19. sz. (Ismertette: Századok, 1907. 458. l.)

Zrinyi Miklós gróf. Szigeti veszedelem. Az első 1651-iki kiadás után. Hatodik kiadás. Budapest, 1900. Franklin-társ. kny. 16-r. 302 l. Ára 1 kor. 40 fill.

Zrinyi Miklós gróf (Zerinvári). A török áfium ellen való orvosság. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta *Ferenczi Zoltán*. Budapest, 1901. Lampel R. 8-r. 64 l. (Magyar Könyvtár, 216. sz.) Ára 60 fillér.

Zsedényi Aladár. Szabadságharcunk 1848—49-ben. Budapest, 1907. Hornyánszky Viktor kny. 8-r. 23 l. (Az Uránia magyar tudományos egyesület népszerű tudományos felolvasásai, 51. sz.)

Zsilinszky Mihály. Csongrád vármegye története. Kiadja Csongrád vármegye közönsége. Második rész. Budapest, 1898. 8-r. 2, 334, 2 l. (Ismertetve: Századok, 1900. 69. l.) — Harmadik rész. Budapest, 1900. Wodianer F. és fiai. 8-r. IV, 510 l. (Ismertetve: Századok, 1901. 255. l.)

Összeállította: SZENTIVÁNYI GYULA.

III. 1909. ÉVI HAZAI HADTÖRTÉNETI IRODALOM REPERTORIUMA.

A római hódítás korából. Hoffiller Viktor, *Római fegyverek a M. Nemzeti Múzeum kömlékein.* Archaeologiai Értesítő, 29. évf. 1909. 314—328. l.

Buday Árpád, Dáciai katonai bélyegek. 2 képpel. Erdélyi Múzeum. 26. köt. 1909. 303. l. (Vonatkozással *Téglás Gábor* cikkére, mely a *Hermesben* (XLIV. köt. 152. l.) és a *Philolog. Közlönyben* jelent meg.

Néprándorlás kora. Hekler Antal, *Avarkori sírok Duna-pentelén.* Archaeologiai Értesítő. 1909. 97—105. l. A lovas sírokban fegyvermaradványokat, nyiltörédeket, kardokat, vaskampókat találtak.

Honfoglalás és az Arpádok kora. A honfoglaló magyarok embertani tekintetben. *Bartucz Lajostól.* A Természettudományi Közlöny 1909 febr. számában és a Budapesti Hirlapban 1909 febr. 17. (*Török Aurél, Lenhossék József és Miháلكovics tanárok vizsgálódásai nyomán*).

Az 1070-iki cserhalmi (kerlési) csata. Irta *Szabó István* ezredes. A Hadsereg. 1909. szept.

Szakáll, Magyarország nyugoti határa 1254-ben. V. ö. Földrajzi Közlemények 1909. 162. l. (Az új határvonal pontos leírása.)

Stridovár. Magyar emlék horvát földön. Magyarország 1909 június 2. (Stridovárrott, melynek falai között, hir szerint, IV. Béla 1241-ben menedéket lelt és melyben III. Endrét egyideig fogva tartották, Fejér Dénes honvédszázados kezdeményezésére emléket fognak közelebb állítani. V. ö. *Pauler Gyula,* A magyar nemzet története. II. 564. és 740. l.)

A egyes házakból származott királyok kora. *Mencsik Ferdinánd. Mosony vármegye nemesi felkelési rendelete 1432-ben.* Történelmi Tár 1909. 319—320. l. (A Vág völgyében garázdálkodó és Nyitra városba is behatolt husziták elleni óvintézkedésekre vonatkozik.) V. ö. *Szerémi helyreigazító pótadatát u. o. a 479—480. l.*

Ranzi konzul jelentése IV. Ulászló (állítólagos) sírjáról Várna mellett. Számos fővárosi lap 1909 okt. 7. s köv. nap. V. ö. *Melegdi János* cikkét a Századokban, (1908. 85—87. l. és 465. l.) és a várnai archaeologiai társulat elnökének levelét *Melich János*hoz. (Fővárosi Lapok 1909 szept. 9.) A kérdéses sírban lelt tetemnek nem volt feje, de hogy Ulászló király tetemével azonos volna, nagyon valószínűtlen.

Noszlopy Tivadar, II. Lajos halála. Egyetértés 1909 jan. 30. Vonatkozással *Gosztonyi J.* művére («Duna-Szekeső és vidéke a múltban és jelenben») feleleveníti azt a hagyományt, hogy Czettricz udvari apród a menekülő Lajos királyt Duna-Szekesőn megölte és tetemét a Csele-patakba rejtette. A kósza hír egyébiránt a pletykás Szerémitől ered. V. ö. *Ádám Imre* cikkét; II. Lajos halála. Egyetértés február 11.

A Habsburgok kora. *Kató Sándor, Idegen katonaság I. Ferdinánd alatt 1540—64.* Győr, Nitsmann 1909. 84 l.

Komáromi daliák a 16. században. *Takáts Sándor*tól. Budap. Hirl. 1909. szept. 15.

Czeczey Lénárd bűnei. *Takáts Sándor.* Budapesti Hirlap 1909 máj. 29. (Czeczey L. 15 éven át Kassa kapitánya és magyarosítója, Szapolyai János hű embere, a szomszéd vármegyékben élő, Ferdinándhoz szító uraknak pedig ostorozója és réme volt. 1539-ben visszaverte Lascano Tamás császári parancsnokot, a ki Kassa meglepetésére vállalkozott és életével fizette meg azt a kísérletet. Bécsben Czeczeyt békebontónak és gyilkosnak mondogatták, míg itthon a lantosok dalokban hirdették nagyságát.)

Patonai Magyar Bálint. *Takáts Sándor.* Budap. Hir. 1909. aug. 28. (Mintaképe a vitéz, törökverő, de erőszakos 16. századi katonának. Szolgált Pécssett, melynek elvesztésével Istvánffy igaztalanul vádolta, azután Szigetvárott; 1551. Lippa alatt, 1552. Erdélyben találjuk. A végeken kibérelte a gazdátlan földeket és arra igyekezett, hogy ne szökjön meg a megvédett magyar jobbagy ily veszedelmes tájékokon, a török földeket ellenben lehetőleg elpusztította. 1555. Kani-zsán kapitány lett, 1559. és 1561-ben saját várát kellett a török ellen védenie. Agg korában, midőn már az udvartól sehogysem tudott katonái számára a zsoldot kapni, török barátta lett.)

Török vendéglátás. Takáts Sándor. Budapest. Hirl. 1909. jan. 28. (Korrajz a török hódoltság idejéből. Szól nevezetesen a magyar és török vitézek barátságos érintkezéseiről, a vitézi tulajdonságok kölcsönös megbecsüléséről és közös mulatságaikról. Az első effajta nagyobb szerű lakomát Szolimán szultán rendezte 1541-ben, midőn Török Bálint és más főurak a kis János Zsigmondot a szultán elé vitték. 1545-ben az esztergomi bég vendéglátta meg Pozsgay Zsigmondot, a komáromi naszádosok kapitányát magyar módra készült ételekkel. Izdenczy magy. kir. követnek megvendéglátása a budai pasa házában és Belgrádon, de még Konstantinápolyban is szintén tanúsága a török vendégszeretetnek.)

Takáts Sándor, Vejsz basa. (1578. s. köv.) Budapesti Hirl. 1909. június 17.

Szentirmai Imre, Magyar csapatnemek (hadiszervezet) a 15 éves török háború idején. Esztergom, Buzárovics 1909. 42. és 2. l.

Vitéz úrfi Balassa Ferencz. 1594. Konez Ákos. Magyarország 1909. szept. 11.

Takáts Sándor, Vezir Haszán basa. Budapesti Hirlap 1909. decz. 22.

Veress Endre, Basta György hadvezér levelezései és iratai 1597—1607. I. köt. A «Mon. Hung. Historica.» I. Diplomataria XXXIV. kötete. Budapest, Athenæum 1909. XLIV. és 758. l. 14 korona. — (Ismertették a Századok 1909. 344. és 621. l.)

Pápa várának régi képei a 16. és 16. századból. Vasárnapi Ujság 1909. 12. szám. Kiss Ernő, A pápai várkastély. (Ugyanott.)

Csűrös Ferencz, A debreczeni diarium. I. Történelmi Tár 1909. 529—546. Ezen Debreczen város levéltárában őrzött kéziratkötet anyagából, mely különösen a török hódoltság korára nézve elsőrangú forrás, eddig csak Zoltai Lajos merített «Debreczen a török uralom végén» cz. művében. (Budapest, 1905.)

Komáromy András, Levéltári kutatások. Történelmi Tár 1909. 88—118. l. Hadtörténeti vonatkozásúak: Szabolcs vármegye végzése a hajduk ellen (1607. márcz. 5.); Tanukihallgatás Kálló városának elfoglalására nézve 1610. május); Bornemissza kassai viczegenerális rendelete a Császár Péter-féle pórlázadás dolgában (1631. okt. 11.)

Lukinich Imre, Okiratok Bethlen István 1636. évi támadása történetéhez. Történelmi Tár. 1909. 378—406. l.

I. Lipót kora. Embervásár (a török időkben, különösen a XVII. században). Takáts Sándor. Budapest. Hirl. 1909. szeptember 18. (A kincstár, egyes kereskedők és vállalkozók, sőt külön embervásár-

lás céljából alakult társaságok, mint pl. a győri, nagyban folytatták ezt a vásárt és minél többet igyekeztek nyerni a fogoly törökökön, különösen az 1686. utáni években.)

Dr. Sztipszky Hiador, A magyar vezényszó történetéhez. Századok 1909. 129—143. és 203—218. l. (Kimutatja, hogy a lovasságot már a 15., a gyalogságot pedig legalább is a 17. század (1660.) óta vezényelték magyarul.)

Felfedezett kurucz sírok Szatmár közelében (1672-ből.) Budapest. Hirl. 1909. aug. 8., 10. és 11-én. (Kuruczok és velük együtt lemészárolt diákok csontjai porladoznak ott).

Takáts Sándor, A magyar gyalogság megalakulása cz. munkáját (Budapest, Wodianer 1908.) ismertették a Századok. 1909. 85—86. l. 425—435. l. Takáts S. választát l. u. o. 598—614. l., a bíráló replikáját és Takáts duplikáját 690. l. Az érdekes munka ára 8 korona.

Takáts Sándor, A magyar katonu. Pesti Hirlap 1909 január 3. (Mutatvány).

Takáts Sándor, A labancz huszár. (1683—1699.) Budapest. Hirl. 1909. jul. 8.

Az első kuruczok temetője. (Esze Tamás és pörtársainak sírja. A dolhai gör. kath. templom alapja alatt. 1703-ból). V. ö. Pesti Hirl. 1909. szept. 19. *Sztrippai Hilarion* cikkét. Körülbelül 100 golyóktól talált és zúzott koponyát találtak ott, fegyverek közül pedig foksokat, vasszegeket és efféléket. Puskát egyet sem, de egy rézpecsétet ezzel a felirással: *Privi Polk Polks Leg.* (= A lengyel legió I. ezrede.)

Zimmermann Rezső, Adalékok II. Rákóczi Ferencz felkeléséhez. Történelmi Tár 1909. 133—153., 269—307. és 336—358. l. Ezen Szabolcs vármegye levéltárából napfényre került oklevelek a hadi történetet illetik. Szerepelnek bennük *Nigrelli Oktáv* kassai generális, *Montecuccoli Herkules* debreczeni ezredparancsnok, *Károlyi Sándor* és mások. (Rendeleték és levelek a kuruczok ellen 1703 tavaszáról). Lipót császár és király a Bajorországból hazaszökött huszárok büntetéséről rendelkezik, a megye Szatmár és Kisvárdá megerősítését sürgeti stb. — Aug. 5. Rákóczi táborig szállásra szólítja fel Szabolcs vármegyét, melytől majd napszamosokat és élelmiszereket, majd salétrom főzéséhez fát kér. 1704 januárban átír Sennyei István a szökevény katonák dolgában, márcz. 17. pedig Rákóczi rendeletet bocsát ki a kóborló katonák ellen és okt. 8. Tokaj és Kálló várának lerontásáról intézkedik, mivel különösen «Kálló vára eddig nagyobb kárára mintsem hasznára volt a nemes országnak». 1704. nov. 12.

Károlyi Sándor ír át a vármegyéhez a fölkelők érdekében. Ezt követi Rákóczi átírata a hadak élelmezése dolgában (nov. 13.) és Bercsényi átíratai a személyes felkelés helyett kiállítandó zsoldos katonaságról (1705 ápril 20.) és a portánként 4—4 hajdu kiállításáról (ápr. 29.)

Vak Bottyán. Az Ujság, 1909 szept. 28. Továbbá *Hegyi Ödön* cikke Bottyánról. Alkotmány, 1909 szept. 28.

Csobáncz vára. Budapest. Hirl. 1909. máj. 18. (Rabutin de Bussy Lajos császári tábornok 1707 febr. ostrom alá fogta a várat, melyet 60 férfi és több nő, az egri nők hősi példájára, szívósan védett.)

Márki Sándor, A lipői kuruczok. Századok 1909. 808—816. 1. (A lipői sánczok ostromának 200 évfordulója alkalmából.)

A szatmári békekötés helyének föltalálása. Budapest. Hirl. 1909 máj. 23. és több más lap. Az a hely, a melyen a Karok és Rendek a békeföltételeket elfogadták, jelenleg kerti helyiség; 1711-ben azonban az úgynevezett prófonház állott e telken. E ház alapfalait nemrégien kiásták. V. ö. Egyetértés jul. 4.

Levél a tatárfogságból 1715. Közli *Gyárfás Tihamér.* Alkotmány 1909 decz. 25. (A levelet Altorjai László Mátyás intézte Krimből Szigethi István rokonához Máramarosba. Nevezetes, hogy megemlékszik a magyarok őshazájáról és a krimi félszigeten levő hét magyar faluról).

Mária Terézia és II. József kora. Hogyan foglaltuk el Berlint? P. Hirl. 1909. okt. 16. (1787. helyett ol. 1757.)

A Mária Terézia-rend. (1757—1909.) P. Hirl. 1909, jun. 22.

Szádeczky Lajos «A székely határórség szervezése 1762—64-ben» cz. művet (Budapest, Athenæum 1908.) ismertették a Századok 1909. 84—85. 1. és 156—164. 1. A fontos munkához Okirattár is van csatolva (1761—1790.) Ára 16 korona.

A mádéfalvi veszedelem. (Siculicidium). Szádeczky Lajos «A székely határórség szervezése» című műve nyomán. Budapest. Hirl. 1909 február 4.

Két magyar vitéz. Junius. Az Ujság 1909 október 20. és 22. (A két *Ujházi.* Az első, János, Mária Terézia idején vitézkedett, megh. 1757-ben; a második Pál Sándor, I. Ferencz alatt küzdött a francziák ellen és 1799-ben Verona falai alatt elesett. Mind a kettő típusa a vakmerő katonának).

Laudon és magyar huszárjai. Századok, 1909. 503—504. 1. Laudon a II. József korabeli török háborúban, nevezetesen Nándorfehérvár vívása közben a magyar «Rajta» vezényszóval lelkesítette magyar katonáit.

Egy eltűnt török sír. Pressburger Zeitung 1909 okt. 27. (Nánodfehérvár és Novi bevételekor *Laudon* több török pasát ejtett foglyul, a kiket Bécsbe küldött. Útközben az egyik pasa, Novi volt parancsnoka: *Mehemet beg Czebrich* Pozsonyban 1789. nov. 25. meghalt és a Ligetben eltemettetett. Báró Braunecker síremléket állított neki török irással és arczképpel. Ma már e síremléknek nyoma sincs.

I. Ferencz. A francia háborúk kora. Fodor: *I. Napoleon.* Dr. *Marczali Henrik* tanár előszavával. (Budapest, 1909.) V. ö. *Budap. Hirl.* 1909 máj. 12., *Pester Lloyd* aug. 8. Hogy Fodor művének hibáit kimutathassa, dr. *Szende Arisztid* külön terjedelmes munkát írt. (Budapest, Pallas 1909.)

Berzsenyi és Kazinczy Napoleonnól 1797—1809. Cs. K.: *Budap. Hirl.* 1909. jul. 17.

Junius. Károly főherczeg. Az Ujság 1909. máj. 21.

1809-iki legendák. Mezei Ernőtől. Az Ujság 1909 jul. 8.

Az asperni csata 100. évfordulója. Alkalmi cikkek: *Budapesti Hirl.* 1909 máj. 12. és 20.; *Alkotmány* máj. 20. (*Orion*); *Pesti Hirl.* máj. 12. és 21.; *Budapest* máj. 12. és 20. (*F. S.-tól*); *Pesti Napló* máj. 20.; *Vasárnapi Ujság* 21. szám és 624. l.

Wagram véres napjai. S.-tól. *Budapesti Hirlap* 1909 jul. 3.; *Wagram.* *Alkotmány* jul. 4.; *Wagram.* *Irta Zuboly.* *Függetl. Magyarország* jul. 4.

Az utolsó magyar nemesi felkelés és a győri csata. Dr. *Kiss István,* *Az utolsó nemesi felkelés.* (*Diszmű.* 1909.) *Ism.* *Budap. Hirl.* 1909. decz. 12. *Magyarország* 16.

Az 1809-iki nemesi fölkelés ünneplése. A Magyar Történelmi Társulat ünnepi előadása 1909 jun. 5. V. ö. *Századok* 1909. 523—24. l.

Az utolsó insurrekció jubilauma. *Magyar Hirl.* 1909. jun. 15.

Zoltán Vilmos, *A győri insurrekció emlékeiből.* *Magyar Hirl.* 1909 jan. 20. (Leginkább a Győr vármegyei jegyzőkönyvek alapján.)

Dr. Hegedüs Kálmán, *Napoleon szózata a Magyarokhoz.* Az Ujság 1909 máj. 16. Csatlakozik *Horánszky Lajos* («Bacsányi» művében) kifejtett nézetéhez. A proklamáció eredetijét e szerint egy francia irta, magyarra *Marton József* tanár fordította, kinek fogalmazványát *Napoleon Kermelich Károly*lyul kijavíttatta. Bacsányit tehát ok nélkül gyanúsították és üldözték e fordítás miatt.

Napoleon a magyarokhoz 1809. Pünkösdhava 15-én. *Pesti Hirl.* 1909 máj. 15.

Junius, *Kisfaludy Sándor szereplése az 1809-iki insurrekcióban.* *Vasárnapi Ujság,* 1909. jul. 4.

B. Alvinczy József tábornagy. Vasárnapi Ujság, 1909. 38. sz. (Arczképpel.)

Fabó Bertalan, Die letzte Insurrection. P. Lloyd 1900 szept. 2. *Ugyanő: Az insurrekció 100 éves fordulója.* Vasárnapi Ujság. 1909. 38. sz. (Képekkel.)

Viszota Gyula, József nádor és az 1809-iki nemesi felkelés. Századok 1909. 625—642. 1.

A győri nap. Zuboly. Pesti Napló, 1909. jun. 4.

Die letzte adelige Insurrection. N. Pester Journal 1909 jun. 4.

Az utolsó magyar nemesi insurrekció. W. K. Budapesti Hirl. 1909. junius 13.

A győri csatavesztés 100 éves fordulója. Alkotmány 1909. jun. 13.

Gábor Gy. dr., Az insurgensek. (1809.) Egyetértés 1909 jun. 13.

Az insurrekció történetéből. 1809. Clio. Pesti Hirl. 1909 jun. 13. Helyreigazítás: jun. 15.

A «gyáva insurgensek.» Magyarország 1909 jun. 15. (Visszatartja a Leipziger Illustrirte Zeitung 3441. (jun.) számában koczkáztatott alaptalan vádat.)

Kosztümök az insurrekció idejéből. Vasárnapi Ujság, 1909. 38. szám.

Az erdélyi insurrekció. Junius. Vasárnapi Ujság, 1909. 688. 1.

Osszeállította: *Dr. Mangold Lajos.*

Magyar huszár a XVI. századból a bécsi udvari muzeum egyik szablyájáról.